

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Postavení učitele očima rodičů žáků 2. stupně ZŠ

Vypracoval: Roman BECHYNĚ
Vedoucí práce: Mgr. Lukáš LAIBRT

České Budějovice 2022

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

21.4.2022

Roman Bechyně, v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji mému vedoucímu práce panu Mgr. Lukáši Laibrtovi za jeho vedení a pomoc během psaní této práce. Dále bych rád poděkoval celé mé rodině za jejich nebetyčnou trpělivost a neustávající podporu po celou dobu mého studia, kamarádům za jejich pravidelnou dávku optimismu a spolužákům za jejich tandem a teamwork.

ABSTRAKT

BECHYNĚ, Roman. Postavení učitele očima rodičů žáků 2. stupně ZŠ. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2022. 62 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá postavením učitele očima rodičů žáků 2. stupně ZŠ. V teoretické části je stručně popsán vývoj pedagogické profese od starověku po současnost. Dále se teoretická část věnuje současnému školství, jeho problematice v otázkách platů, statusu a respektu pedagogických pracovníků. Samostatnou kapitolu tvoří distanční výuka, která popisuje její průběh od března 2020 po její oficiální ukončení v březnu 2022, představuje pozitiva i negativa, se kterými se muselo školství vypořádat. Teoretickou část uzavírá krátké představení Strategie 2030+ a její vize do budoucnosti v oblasti školství. Praktická část interpretuje názory rodičů žáků na 2. stupni ZŠ na distanční výuku, zaznamenává jejich změnu názoru na učitele jejich dítěte a celkové změny ve vzdělávacím procesu z jejich pohledu.

Klíčová slova: distanční výuka, učitel, platy učitelů, status a respekt učitele, rodiče.

ABSTRACT

BECHYNĚ, Roman. The teacher's position throughout the parent's eyes of children at lower secondary school. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2022. 62 s. Bakalářská práce.

The bachelor thesis deals with the position of the teacher through the eyes of the parents of pupils of the lower secondary school. The theoretical part briefly describes the development of the pedagogical profession from antiquity to the present. Furthermore, the theoretical part deals with contemporary education, its issues in terms of salaries, status and respect of teaching staff. A separate chapter consists of distance learning, which describes its course from March 2020 to its official completion in March 2022, presents the positives and negatives that the school system had to deal with. The theoretical part concludes with a short presentation of the 2030+ Strategy and its vision for the future of the education sector. The practical part interprets the opinions of parents of pupils at the lower secondary school on distance learning, records their change of opinion about their child's teacher and overall changes in the educational process from their point of view.

Keywords: distance learning, teacher, teacher salaries, status and respect of teachers, parents.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. VÝVOJ VÝCHOVY, VZDĚLÁVÁNÍ A PEDAGOGICKÉ PROFESE	9
1.1 Středověk	10
1.2 Novověk a Jan Amos Komenský	11
1.3 Osvícenství, Marie Terezie a Josef II.	13
1.4 Školství ve 20. století.....	14
2. PEDAGOGICKÁ PROFESE V ČESKÉ REPUBLICE	16
2.1 Český učitel v porovnání s evropskými státy.....	16
2.2 Platy učitelů.....	18
2.3 Respekt a status učitelů	19
2.4 Změny v učitelském povolání během pandemie	20
3. ŠKOLSTVÍ V DOBĚ PANDEMIE COVIDU-19	21
3.1 Distanční výuka na jaře 2020	21
3.2 Školní rok 2020/2021	22
3.3 Situace ve školním roce 2021/2022	24
3.4 Pozitiva distanční výuky v oblasti školství	25
3.5 Negativa distanční výuky v oblasti školství	25
4. VIZE DO BUDOUCNA	28
4.1 Studium na pedagogické fakultě.....	29
5. UČITEL NA 2. STUPNI ZŠ POHLEDEM RODIČŮ	30
5.1 Výzkumná metoda	30
5.2 Metoda sběru dat.....	31
5.3 Výzkumné otázky	32
5.4 Výzkumný vzorek	33
6. VYHODNOCENÍ DAT	34
6.1 Dopad distanční výuky na rodiče dětí	35

6.2 Osobnost učitele během distanční výuky z pohledu rodičů	37
6.3 Nároky na žáky během distanční výuky	39
6.4 Změny u dětí během distanční výuky z pohledu rodičů.....	44
6.5 Platy učitelů z pohledu rodičů.....	47
6.6 Učitel a jeho povolání očima rodičů.....	49
6.7 Pohledy na výzkumné otázky z různých perspektiv	51
7. DISKUSE	55
ZÁVĚR	57
ZDROJE TIŠTĚNÉ LITERATURY.....	58
ZDROJE ELEKTRONICKÉ LITERATURY.....	59
SEZNAM PŘÍLOH.....	62

ÚVOD

Učitelská profese je jednou z nejstarších profesí na světě. Každý se s ní ve svém životě setkal, ať už jako dítě v mateřské škole, žák na základní nebo střední škole, či jako student vysoké školy. Tím, že každý s kantořinou přišel do kontaktu, se stává pedagogická profese jedním z nejdiskutovanějších témat na veřejnosti vůbec.

V posledních 10 letech prošlo školství velkou změnou. Zavedl se povinně druhý cizí jazyk, o jehož zrušení se v současné době opět jedná, do škol se promítla inkluze, tedy děti s handicapem či specifickou poruchou učení jsou začleňovány do tradičních škol. Přibýly nové pracovní pozice, jako je asistent pedagoga, školní asistent, školní psycholog, speciální pedagog nebo sociální pedagog. Dochází k úpravě RVP ZV, mění se požadavky na učitele a výkon jejich profese, upravuje se legislativa a neustále vychází metodické pokyny a doporučení. Maturitní zkoušky mají každou rok jinou podobu, byrokracie v pandemické době se výrazně znásobila. Když bude brána v úvahu distanční výuka, která do škol zavítala na počátku března 2020, a zůstala celé 2 roky (do doby je započítána i výuka hybridní), je školství a učitelská profese opravdu dynamickou oblastí.

Dynamické a různorodé jsou i názory na učitelskou profesi jako takovou. Poslední dobou bývají učitelé skloňováni v médiích hlavně v souvislosti se zvýšením platů, což laická veřejnost nenechává v době rekordního zdražování a rostoucí inflace bez komentáře. Právě změna pohledu na učitele je předmětem této bakalářské práce.

Práce je zaměřena hlavně na období distanční výuky, to znamená na poslední 2 školní roky. V teoretické části je stručně popsán vývoj pedagogické profese od starověku po současnost, na který navazuje srovnání českých učitelů s ostatními zeměmi. Samostatná kapitola je věnována distanční výuce, jejímu vlivu a dopadu na učitele a žáky. Teoretickou část práce uzavírá kapitola pojednávající o Strategii 2030+ a aktuálních možnostech studia bakalářského programu na pedagogických fakultách.

Praktická část obsahuje kvalitativní výzkum. Pomocí polostrukturovaného rozhovoru byli dotazováni rodiče žáků druhého stupně základní školy na distanční výuku, její průběh a dopady nejen na ně samé, ale i na jejich děti. Zkoumány byly změny názorů a kontrasty mezi distanční a prezenční výukou ve škole.

1. VÝVOJ VÝCHOVY, VZDĚLÁVÁNÍ A PEDAGOGICKÉ PROFESE

Historický vývoj pedagogické profese, a s ním spojený vývoj výchovy a vzdělávání, je poměrně rozsáhlý. Počátky výchovy se datují již v době pravěké, které se dají doložit díky archeologickým nálezům a vykopávkám, stejně tak jako zárodky institucionalizace výchovy a vzdělávání. Písemné zmínky z dob antiky od antických myslitelů Sokrata, Platóna a Aristotela poukazují na první školské systémy a vznik prvních škol (Stodůlková, Zapletalová, 2015).

Prokeš (2000) píše:

Vznik výchovy se vysvětluje okolnostmi biologickými, psychologickými a především sociálními. Biologové ukazují, že soustavná péče o potomstvo má svou determinaci genetickou. Psychologové poukazují na významný moment nápodoby chování při formování nového pokolení. Sociologie zdůrazňuje především sociální okolnosti, jako je sociální komunikace, kolektivní pracovní proces a život v organizované skupině, které si přímo vynucují soustavou a dlouhodobou přípravu jedince jako člena odpovídající sociální jednotky. Tato příprava probíhala zprvu živelně, postupně se však specializovala a institucionalizovala, vznikaly školy i další výchovná zařízení, kde působili profesionální učitelé a vychovatelé (s.1).

Starověká výchova byla soustřeďována do antického Řecka, přesněji do dvou nejvyspělejších městských států, kterými byly Sparta (Lakadaimón) a Athény. Zatímco ve Spartě měla výchova vojenský charakter, s cílem vychovat z chlapců statečné a silné bojovníky, v Athénách byla zaměřena více filozoficky, s cílem dosáhnout harmonie duše i těla, tedy ideálu kalokaghatia.

Spartská výchova začínala stejně jako Aténská v 7 letech věku dítěte. Od tohoto věku bylo dítě (chlapec) vychováváno ve státních institucích až do 18 let. Následovala dvouletá povinná vojenská služba, po které chlapci museli 10 let povinně sloužit ve vojsku. Ve 30 letech, tedy po splnění povinné vojenské služby, se z nich stali svobodní Sparťané a mohli založit rodinu. Dívky byly vychovávány doma, jejich úkolem bylo stát se matkami budoucích spartských vojáků. Výchova byla velmi jednostranná, nevyžadovalo se učení ani další dovednosti, hlavní náplní výchovy byla fyzická zdatnost.

Athénská výchova byla opakem spartské. Athény byly důležitým obchodním uzlem, výuka kladla důraz i na jinou než fyzickou stránku člověka. Výuka stejně jako ve Spartě

začínala v 7 letech, kdy navštěvovali gramatickou (čtení, psaní, počty) a kytaristickou (hra na hudební nástroj, tanec, recitace) školu. Ve 14 letech se přecházelo na zápasnickou školu Palaistra, kde se učila gymnastika, tělesná výchova a pětiboj (hod diskem, zápas, běh, plavání a hod oštěpem). Po absolvování Palaistry bylo možné studium ukončit, nebo pokračovat na školu gymnasion (= gymnázium), kde se vyučovalo filozofii, politice, právu a dalším vědám. Tato škola připravovala na výkon úřadu. V 18 letech, po ukončení gymnázia, nastoupili chlapci na povinnou dvouletou vojenskou službu, po které se z nich stali plnoprávní občané (Šmahelová, 2008).

1.1 Středověk

Po rozpadu Západořímské říše (5. století) se formovala feudální společnost, a s ní i nový systém výchovy a vzdělávání, založený na Písmu. Středověká výchova a vzdělávání jsou spojeny s církví, která měla v této oblasti zásadní vliv. V rámci nového sociálního systému a uspořádání společnosti bylo vzdělávání umožněno pouze šlechtě, duchovenstvu a bohatým měšťanům. Nejdříve se formovala rytířská výchova, určena pouze chlapcům, později se vyvinula výchova církevní. Podobně jako antické školské systémy (spartský a aténský), byly i tyto středověké rozdílné.

Rytířská výchova byla určena výhradně chlapcům. V 7 letech se stávali pážaty ve službách jiného rytíře, ve 14 letech panoši (dostali právo nosit meč) a zdokonalovali se v 7 rytířských cnostech (jízda na koni, plavání, vrhu kopím, šermu, hře šachů, skládání a zpěvu veršů). Čtení a psaní nebylo u rytířů žádoucí, proto se nevyučovalo. V 21 letech byli pasováni na rytíře. Vyučování zajišťoval rytíř, v jehož službách se chlapci nacházeli. Výuka byla založena na nápodobě a praktickém cvičení. Dívky se učily doma nebo v kláštorech, důraz byl kladen na ruční práce, hudbu a zpěv (Stodůlková, Zapletalová, 2015).

První zmínky o církevní výchově se datují kolem roku 529 v Monte Casinu, kde vznikla první klášterní škola určena pro vzdělávání řádovým mnichům. Vyučovala se teologie, scholastika, základy zemědělství, práce na pozemku, archivnictví, stavebnictví, obchodu a průmyslu. Později se škola otevřela i pro žáky, kteří nebyli v řádu, ale do školy docházeli (nechtěli vstoupit do kláštera). Vyučovali se sedmeru svobodných

umění, které se dělí na trivium (gramatika, rétorika, dialektika) a kvadrivium (aritmetika, geometrie, astronomie a múzika). Úroveň výuky byla nízká, žáci nastupovali do školy v průběhu roku.

V biskupských sídlech byly zakládány katedrální školy, které měly za úkol připravit budoucí kněží na jejich povolání. V městech nebo větších obcích vznikaly školy farní, které se zaměřovaly na elementární vzdělávání postavené na pamětním osvojování. Vyučovacím jazykem byla ve středověku latina, používaly se tělesné tresty, na všech školách se vyžadovala přísná kázeň. V pozdním středověku došlo k založení škol měšťanských, které měly praktické zaměření.

Ve středověku neexistovala žádná pedagogická fakulta ani škola či ústav pro budoucí učitele. Vyučujícími byli převážně kněží nebo faráři. Výuka byla založena na individuální práci, domácí přípravě a samostudiu. Nejčastější metodou výuky bylo mechanické (pamětné) učení, byla potlačena jakákoliv snaha samostatně přemýšlet či uvažovat. Důležitým faktorem byla disciplína a přísný řád, vycházelo se z Bible. Až se vznikem prvních univerzit odcházeli absolventi artistické (filozofické) fakulty vyučovat na měšťanské školy.

Od 12. století vznikaly také první univerzity v Evropě. Po univerzitách v Bologni (1158), Cambridge (1231), Sorbonně (1207) vznikla 7.4.1348 Univerzita Karlova v Praze, která měla 4 fakulty: artistickou, teologickou, lékařskou a právnickou. Vyučovalo se v latině, jako vyučující zde působili vzdělanci, filozofové a významní myslitelé (Jůva, 1987).

1.2 Novověk a Jan Amos Komenský

S novou vývojovou etapou přišel i odklon od církve a změna ve vzdělávací filozofii. Církev už neměla absolutní moc nad vzděláváním, do popředí se dostaly humanistické myšlenky, které výrazně propagoval zakladatel pedagogického myšlení Jan Amos Komenský (1592-1670).

Kasper a Kasperová (2017) uvádí:

Cílem Komenského snah není výchova k určitému povolání či postavení ve společnosti (člověk by zůstával pohlcen v labyrintu světa), ale výchova k lidství, k všeobecné lidské vzdělanosti. Jeho demokratismus zaměřuje výchovatské a vzdělavatské úsilí na všechny členy společnosti – radikálně chce pomoci všem společenským vrstvám bez ohledu na jejich majetkové poměry, dívkám i chlapcům (s.18).

Komenský se upínal k pansofii (vševědě), dle které se dá poznat a učit se všemu. Na rozdíl od středověké metody mechanického učení používal synkritickou (srovnávací) metodu učení. Ta je založena na řádu, který vládne světem, proto lze pomocí analogie a srovnání poznat i to, co nejde na první pohled rozlišit. Dále kladl důraz na smyslové i rozumové poznání a induktivní metodu (postup od jednotlivých faktů k obecným pravidlům). Samozřejmě, ne všechny Komenského myšlenky jsou ryze novověké, z těch středověkých u něj zůstává víra v Boha a hledání řádu (Kasper, Kasperová, 2017).

Jako významný školský reformátor rozdělil školní vzdělávání na čtyři šestileté cykly, sepsal několik didaktických spisů a učebnic, které těmto šestiletým cyklům odpovídaly. Nejznámějším didaktickým spísem se Velká didaktika (Didactica magna), ve které stanovil vzdělávací obsahy, pedagogické cíle, metody učení a organizaci vyučování. Nezabýval se pouze žáky a systémem výuky, ale také osobností učitele, a to ve svém spise Vševýchova, kde uvádí svou představu o učitelích. Ti by podle něj měli být schopni vzdělávat lidi ve všem, co vede k dokonalosti lidskou přirozenost. V 7. kapitole Pampédie pak představuje 3 podmínky, na které má každý všeučitel dbát, tedy „1. aby každý byl takový, jakými má učinit jiné; 2. aby znal způsoby, jak jiné takovými učinit; 3. aby byl horlivý ve svém díle. Zkrátka, aby stačil, uměl a chtěl vytvářet pansofy.“ (Kasper, Kasperová, 2017, s.32).

Komenský je zakladatelem první pedagogické terminologie a moderní pedagogické vědy.

1.3 Osvícenství, Marie Terezie a Josef II.

Doba osvícenství přinesla mnoho změn a reforem, které se nevyhnuly ani školství. Nejzásadnější změnou bylo nařízení povinné školní docházky pro děti od 6–12 let, kterou uzákonil Všeobecný školní řád pro německé triviální, hlavní a normální školy ve všech císařsko-královských dědičných zemích, vypracovaný zaháňským opatem Ignázem von Felbigerem. Zřízeny byly školy triviální, hlavní a normální. Vyučovacím jazykem nebyla latina, ale němčina, na školách triviálních čeština. Vyučovalo se trivium, náboženství a základy polního hospodářství na školách triviálních; trivium, zeměpis, dějepis a latina na školách hlavních (připravovaly ke studiu na univerzitě), na školách normálních se vyučovalo pouze v němčině (byly jen v Praze a v Brně). Mimo to zákon formuloval požadavky na vzdělávání učitelů, kteří měli ve výše uvedených školách vyučovat.

Byly tedy zřízeny tzv. preparandy (přípravky) pro učitele, kde učitelé získali potřebné osvědčení. Kurz nejdříve trval 3 měsíce (později byl prodloužen na 6 měsíců, dále pak na 1 rok) pro učitele triviálních škol, pro učitele škol hlavních se jednalo o dvojnásobně dlouhý kurz (nejdříve 6 měsíců, později 1 rok a nakonec 2 roky) a jeho výstupem byla závěrečná zkouška. Vyučovaly se především základy didaktiky a metodiky předmětů, dále nácvik praktických dovedností, tedy osvojování si učebních postupů (Morkes, 1999).

Vyučováno bylo podle Knihy metodní. Po úspěšném ukončení kurzu se absolvent stal aspirantem, po dovršení 21 let a minimálně jednoletou praxí samostatným učitelem. Ačkoliv náročnost kurzu nebyla vysoká, vzhledem ke špatné finanční situaci učitelů a neprestížního povolání bylo problém některé kurzy v preparandách naplnit (Váňová, 1997)

V roce 1869 byl vydán tzv. Hasnerův zákon, který významně reformoval školství. Byly zřízeny školy měšťanské a obecné (zde byla realizována povinná školní docházka), preparandy byly zrušeny a nahrazeny tzv. učitelskými ústavy. Vývoj pedagogické profese tak dostal nový řád. Studium na ústavu bylo čtyřleté, obsah výuky byl modifikován a úroveň se oproti preparandám výrazně zvýšila. Podmínkou ke studiu bylo úspěšné složení přijímací zkoušky a výstupem byla závěrečná zkouška.

Studovat na učitelském ústavu mohl jedinec starší 15 let, který vykonal přijímací zkoušku. Po úspěšném složení závěrečné zkoušky získal status podučitele. Po dvouleté praxi a úspěšných zkouškách před odbornou komisí získali status učitele na obecné škole. Studium na učitelském ústavu bylo bezplatné.

V 80. a 90. letech 19. století vznikaly i ženské učitelské ústavy. Jejich zřizovatelem byla ale církev, a studentkám a později učitelkám byl nařízen celibát (výjimku měly pouze učitelky, které učily ruční práce). Podmínka celibátu byla zrušena v roce 1919.

V době osvícenství bylo vzdělání dostupné všem dětem bez rozdílu pohlaví a stavu, což dokládají i nově založené ženské školy. Učilo se však v homogenních třídách (chlapecké třídy, dívčí třídy). V roce 1890 bylo založeno 1. dívčí gymnázium. Jmenovalo se Minerva a jeho zakladatelkou byla Eliška Krásnohorská (Kasper, Kasperová, 2017).

1.4 Školství ve 20. století

Ve století dvou světových válek se školství několikrát změnilo. První zásadní změnou byl Malý školský zákon z roku 1922. Ve školách se zavedla výuka občanské výchovy k prohloubení vlastenectví, začala se aplikovat koedukace (společné vzdělávání chlapců a dívek v jedné třídě) a došlo ke zrovnoprávnění učitelů a učitelek. Zakládají se gymnázia, probíhají maturitní zkoušky, vysoké školy mají autonomii.

Po uzavření Mnichovské dohody a vypuknutí 2. světové války se výuka řídila Říšským školským zákonem, některé školy byly zrušeny, jiné přejmenovány či jinak reformovány. České vysoké školy byly uzavřeny, vyučovat se smělo pouze v němčině.

Pro pedagogickou profesi je významný rok 1946, kdy byly založeny zákonem č. 100/1946 Sb. pedagogické fakulty při univerzitách v Praze, Brně, Olomouci a Bratislavě, které nahradily učitelské ústavy (zanikly v roce 1948). Po válce a nástupu komunistické ideologie k moci se uzákonila jednotná školská soustava, jsou zrušena víceletá gymnázia, je zavedena povinná devítiletá školní docházka, jsou zavedeny školy mateřské a školy pro mládež vyžadující zvláštní péči, vznikají školní družiny a školní jídelny, naopak jsou postupně zrušeny pedagogické fakulty.

Povinná školní docházka se v průběhu komunistické vlády ještě několikrát změnila, a to v letech 1953, 1960, 1970 a 1990). Významným rokem je rok 1953, kdy byly založeny první střední pedagogické školy. Vysokoškolské vzdělávání pedagogů zajišťovala Vysoká škola pedagogická, později Pedagogický institut. V 60. letech minulého století pak začaly být zakládány další odborné školy a učiliště, pedagogicko-psychologické poradny, začala se vyučovat ruština a branná výchova. Studium na střední a vysoké škole bylo výrazně ovlivněno politickou ideologií.

Po pádu komunistického režimu se v roce 1989 byl vydán školský zákon č.171/1990 Sb., který obnovil pedagogické fakulty, zavedl povinnou devítiletou školní docházku, dal možnost alternativnímu vzdělávání, volbu výuky cizího jazyka, možnost studia v zahraničí a bylo možné zakládat zvláštní školy – speciální či praktické (Váňová, 1997).

V současnosti je platný školský zákon č. 561/2004 Sb. a zákon č. 563/2004 o pedagogických pracovnících, které přesně definují školský systém České republiky a požadavky na výkon pedagogické profese na konkrétním stupni a typu škol.

2. PEDAGOGICKÁ PROFESE V ČESKÉ REPUBLICE

Učitelem na základní škole může být vysokoškolsky vzdělaná osoba, která splňuje požadavky podle §7 a §8 zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících. Zákon definuje kvalifikaci pro výkon práce učitele, nikoliv však aprobaci učitele.

V současné době trápí české školství nedostatek učitelů i jejich vysoký průměrný věk. Podle ministra školství Roberta Plagy chybí za katedrou nejméně 6 tisíc pedagogů, z toho nejvíce učitelů mateřské školy a 1. stupně, dále pak anglického jazyka, českého jazyka, matematiky a fyziky. Nepříznivý vývoj do budoucna signalizuje i průměrný věk, který je u učitelů na základní škole 47,2 let (ČTK, idnes.cz, 2019).

Výroční zpráva ČŠI za rok 2019/2020 uvádí, že „důvodem zvyšujícího se věku učitelů a současně významným rizikem je nízký zájem o povolání učitele. Ve školách chybí mladí učitelé, pouze čtvrtina učitelů v základních školách má praxi kratší než 10 let.“ (Zatloukal a kol., 2020).

Z výše uvedených důvodů přistoupilo MŠMT k novele zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících. Ta navrhuje, aby učitelem mohl být i člověk bez vysokoškolského vzdělání, avšak na maximální dobu 5 let, ve které musí zahájit studium k doplnění odborné kvalifikace. Novela zákona obsahuje i další změny týkající se výkonu jednotlivých pozic ve školství, avšak do současnosti nebyla schválena (Gargulák a kol., 2021).

2.1 Český učitel v porovnání s evropskými státy

Současná situace ve školství není celosvětově příznivá. U učitelů narůstají obavy z nejistoty v oblasti pracovně právních podmínek (neustálé změny legislativy a podmínky kvalifikace), nedaří se generační obměna. Na vině je nejen nízká společenská prestiž a špatné platové podmínky, ale také nedostatek profesní podpory, malé možnosti kariérního růstu, narůstající pracovní povinnosti a s tím související stres. Pracovní podmínky učitelů se za poslední 3 roky zhoršily.

Ačkoliv se podle Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je učitel páté nejprestižnější povolání v naší zemi, situace v porovnání s jinými evropskými státy je zcela odlišná (CVVM, 2016).

Učitelé jsou jádrem vzdělávací soustavy, bez nich by nemohla fungovat. Jak zdůrazňují závěry Rady Evropského parlamentu ze dne 26. května 2020 o evropských učitelích a školitelích pro budoucnost (publikovaných v Teachers in Europe v Eurydice report) „učitelé a školitelé mají odpovědnost usnadňovat studentům získávání klíčových kompetencí a odborných dovedností“ a „podporovat jejich sociální odpovědnost a občanskou angažovanost, zprostředkovávat lidské hodnoty a podporovat jejich osobní růst a blaho“ (Gabriel, 2021, s. 29).

Vnímaná hodnota a status učitelské profese je v mnoha evropských zemích nízká, kromě toho neustálé změny (sociální, kulturní, ekonomické, environmentální a technologické) ovlivňují svět vzdělávání a odborné přípravy. Učitelé a školitelé se potýkají s rostoucími nároky, odpovědností a očekáváními, což má vliv nejen na požadované kompetence, ale také na atraktivitu učitelské profese.

V současné době je nedostatek učitelů ve specifických předmětech, jako jsou přírodní vědy, technologie, matematika nebo cizí jazyky. Z hlediska věkového složení je Česká republika za průměrem Evropské unie. Stejně jako Rakousko, Belgie nebo Švýcarsko se potýká s nedostatkem kvalifikovaných učitelů. Přes 80 % učitelů na základní škole u nás pracuje na HPP na dobu neurčitou, což přibližně odpovídá průměru Evropské unie, více než 90 % učitelů s pracovní smlouvou na dobu neurčitou pracuje v Dánsku, Spojeném království, Litvě, Lotyšsku, Francii, Maltě a Chorvatsku.

V rámci pracovní doby, která činí 40 hodin týdně, mají učitelé na základní škole v České republice v průměru 17 hodin výuky. Zbytek času věnují přípravám na výuku, opravám, konzultacím, související administrativě nebo týmové práci na projektech. Srovnatelný počet hodin v rámci rozvržených činností mají také učitelé v Německu, Chorvatsku nebo Rakousku. Více hodin ve výuce tráví učitelé v Řecku (z 30 hodin pracovní doby odučí 23 hodin), v Maďarsku (z 40 hodin pracovní doby odučí mezi 22-26 hodinami) nebo v Srbsku (ze 40 hodin pracovní doby odučí 24 hodin). Obecným závěrem průzkumu je fakt, že 47 % času učitel učí, 25 % připravuje hodiny nebo

opravuje písemná zkoušení. Zbýlých 28 % času se věnuje administraci a dalším úkonům s výkonem pedagogické profese spojených (včetně seberozvoje).

Čeští učitelé se pohybují v rámci Evropské unie v pásmu průměru či podprůměru, což odpovídá současné situaci ve školství. Jejich platy patří k nejnižším v rámci Evropské unie, stejně tak jako jejich status a atraktivita.

Z obecného závěru pro státy Evropské unie vyplývá, že jeden z pěti učitelů pracuje na dobu určitou, průměrná pracovní doba činí kolem 20 vyučovacích hodin (40 hodin týdně). Skoro polovina učitelů uvádí, že pracují pod stresem. Zlepšení této situace podle závěru Rady Evropského parlamentu tkví ve zlepšení pracovních podmínek pro učitele (Gabriel, 2021, s. 30–60).

2.2 Platy učitelů

V posledních letech je povolání učitele skloňováno veřejností a médií zejména v otázce platů. Podle průzkumu společnosti SCIO je finanční ohodnocení jedním z důvodů, proč se absolventi středních škol nehlásí na pedagogické fakulty, potažmo nejdou vykonávat pedagogickou profesi (SCIO, 2018).

Obraz o finančním ohodnocení učitelů předkládaný médií není zcela pravdivý. Podle Global Teacher Status Index 2018 (studie předkládaná Varkey foundation zabývající se statutem učitelské profese napříč 35 zeměmi světa) spadají platy českých učitelů v rámci celosvětového porovnání do nižší kategorie. Čeští učitelé berou podobný plat jako učitelé v Řecku, v Malajsii nebo Kolumbii. Naopak nejvíce si učitelé vydělají ve Švýcarsku, Německu nebo ve Spojených státech (Dolton a kol., 2018).

Nejaktuálnější studie The Global Report on the Status of Teachers 2021, (zpracovaná Education International Research), udává, že oproti roku 2018 nedošlo ke zlepšení finančních podmínek. Dále studie uvádí, že přetrvávají pracovněprávní problémy, panují obavy z neustálé „zintenzivnění“ práce učitelů a stejně tak z dopadu těchto podmínek na budoucí generaci (Thompson, 2021).

Vláda Andreje Babiše slíbila nárůst platu pedagogických pracovníků v České republice na 130 % průměrné mzdy. Na tuto hodnotu se ale platy učitelů nedostaly, i když se

jejich platy zvýšily. K otázce platů je nutné podotknout velký rozdíl v platech učitelů na základních, středních i vysokých školách, stejně tak jako rozdíl mezi pohlavími. V současné době mají pedagogičtí pracovníci průměrný plat ve výši 113 % průměrné mzdy v České republice. Za posledních 5 let tak jejich plat vzrostl asi o 14 %.

Koucký (2021) uvádí:

Vůbec nejrychleji se zvedaly výdělky učitelům základních škol (60,3 %), za nimiž následují učitelé středních škol a také řídící pracovníci různých druhů škol v regionálním školství. Celkově se platy učitelů v regionálním školství mezi roky 2015 až 2020 zvýšily o vysokých 57,2 %, což je opravdu úctyhodné vzhledem k tomu, že výdělky v celé české ekonomice se ve stejném období zvýšily „pouze“ o 38,3 %.

Poslední zvýšení platů učitelů proběhlo počátkem tohoto roku. S účinností k 1.1.2022 tak Vláda ČR navýšila „platové tarify pedagogických pracovníků plošně o 2 % (zaokrouhleno na celé desítky Kč nahoru); platový tarif pedagogického pracovníka se nově určí podle Přílohy č. 5 nařízení vlády č. 341/2017 Sb.“ (MŠMT, 2021 b).

2.3 Respekt a status učitelů

The Global Report on the Status of Teachers 2021 zmiňuje jako nejzásadnější problém postavení učitelů ve společnosti. Nejedná se tak pouze o problém v našem státě, ale o celosvětově nízkou úroveň a prestiž. V roce 2013, kdy byla vydána první studie, obsadila Česká republika 4. nejhorší místo (horší situace byla pouze v Brazílii, Izraeli a Itálii). O 3 roky později (v roce 2018) si naše republika o 2 příčky polepšila, předčila mimo výše uvedené státy ještě Ghanu a Argentinu. I tak se status českého učitele řadí k nejhorším na světě. Naopak nejlepší situace je v Číně, Malajsii, Taiwanu a Rusku, kde tento status patří k nejlepším ve společnosti (Dolton a kol., 2018).

Většina učitelů hodnotí svůj status, který předkládají média, jako nepříznivý. Toto hodnocení potvrzuje Tisková zpráva společnosti SCIO z roku 2016 nesoucí název „Přilákejme k pedagogice studenty, které by bavilo učit“. Zpráva udává, že více jak 50 % studentů pedagogických fakult učit vůbec nechce nebo se nechtějí živit učitelskou profesí, i když by je tato práce bavila. „Mezi důvody, proč studenti nechtějí v budoucnu

učit ve škole, převažuje nízké platové ohodnocení (uvedlo to 44 % respondentů), náročnost práce učitele (29 %) a nemožnost seberealizace (23 %)“ (SCIO, 2018).

2.4 Změny v učitelském povolání během pandemie

Pandemie nemoci covidu-19 měla na sektor školství převážně negativní dopad. Okamžitý přechod na distanční výuku byl spojen s přemírou stresu a zvýšenými pracovními nároky, které neopadly ani po částečném návratu k prezenční výuce. Nejednalo se pouze o zvyk učit digitální formou či změnit výukové metody, ale také o změny ve výukových plánech či pomoc žákům se specifickými poruchami učení nebo žákům, kteří se nacházeli v sociálně znevýhodněném prostředí. Distanční výuka prohloubila nerovnost ve vzdělávání mezi žáky. Samozřejmě se negativně projevila na psychické i fyzické stránce žáků i učitelů (přemíra stresu, sociální izolace, absence aktivního trávení volného času).

Pozitivně může být vnímán fakt, že během distanční výuky si většina rodičů a společnosti uvědomila náročnost pedagogické profese a její důležitost. I přes to uvedlo 25 % dotazovaných, že učitelé byli médii označovány za líné, neboť se bránili předčasnému znovu otevření škol. Zejména se tomu dělo ve státech, kde vlády požadovaly, aby školy zůstaly otevřené, nebo v zemích, kde vlády neposkytly učitelům adekvátní ochranu, nebo dělaly zdánlivě svévolná rozhodnutí o bezpečnosti učitelské pracovní síly (shromažďování lidí bylo zakázané, neboť se jednalo o vysoké riziko nákazy, ale práce s třídou plnou studentů bez nutnosti použití ochranných pomůcek byla vyhodnocena jako bezpečná). Odbory a učitelé tak byli na veřejnosti prezentováni v negativním světle.

Jak je více specifikováno v kapitolách 2.1. a 2.3., pedagogická profese není atraktivní, ve školství je akutní nedostatek pedagogických pracovníků. Pandemická doba tomuto faktu nepomohla, naopak urychlila odchod některých mladých či v opačném případě nejzkušenějších pedagogů (Thompson, 2021).

3. ŠKOLSTVÍ V DOBĚ PANDEMIE COVIDU-19

Na jaře 2020 zasáhla celý svět pandemie viru SARS-CoV-2, známým jako COVID- 19. Z důvodu zhoršující se epidemiologické situace rozhodlo Ministerstvo zdravotnictví ČR o uzavření všech škol od 11.3.2020 (MZDR ČR, 2020).

Ze dne na den se tak všichni žáci i učitelé ocitli doma bez dalších informací. O dva dny později byl vyhlášen nouzový stav. O distanční výuce nebylo možné v tomto školním roce mluvit, neboť školská legislativa nebyla na takovou situaci připravena.

Pandemie nemoci covid-19 provází školství již třetí školní rok. Za tu dobu se toho mnohé změnilo. Ve školním roce 2020/2021 byla změněna školská legislativa a distanční výuka se stala pro žáky povinnou (Zákon č. 349/2020 Sb). Školy dostaly finanční prostředky na zakoupení IT technologií (sluchátka, mikrofony, notebooky), tedy oproti předcházejícímu školnímu roku byly na distanční výuku lépe vybaveny. Důsledkem přechodu do online prostředí byl také odchod některých nejzkušenějších pedagogů do důchodu, což vedlo k personálním problémům a změnám v rámci konkrétních škol.

Mimo změn týkajících se distanční výuky přibýly ve školách dezinfekce, ve společných prostorách se žáci i učitelé museli pohybovat s ochranou dýchacích cest, dodržovala se doporučení Ministerstva zdravotnictví ČR. Žáci i učitelé byli pravidelně testováni na přítomnost viru SARS-CoV-2. Novinkou letošního školního roku (2021/2022) je tzv. hybridní výuka, se kterou se musí vypořádat nejen učitelé, ale i žáci.

3.1 Distanční výuka na jaře 2020

Počátkem dubna 2020 se začaly objevovat první pokusy o vzdělávání online. Mezi školami převládaly platformy od společnosti Google a Microsoft. Využívány byly aplikace jako Skype, MS Teams, Google Meet nebo Zoom. Vzdělávání na dálku prohloubilo sociální rozdíly mezi dětmi. Mnohé rodiny neměly odpovídající vybavení pro online výuku či připojení k internetu. Úkoly dětem byly zadávány písemnou formou. Distanční výuka nebyla pro žáky povinná, neboť ji legislativně nešlo vymáhat. Neexistoval paragraf ve školském zákoně, který by distanční výuku nařizoval.

Plošné uzavření škol trvalo až do 11.5.2020, kdy se do lavic v omezeném počtu 15 žáků vrátili žáci 9. tříd a maturanti. Byli jim umožněny konzultace, jejich přítomnost na prezenční výuce byla dobrovolná. Přijímací zkoušky na střední školy a maturitní zkoušky byly posunuty na červnové termíny, v jarním zkušebním období maturitních zkoušek se nepsaly slohové práce z českého a cizího jazyka.

Pro žáky prvního stupně byly školy otevřeny 27.5.2020. Ve třídě mohlo být maximálně 15 žáků, žáci se nesměli potkávat s žáky jiných tříd, což komplikovalo celou situaci ve školství. Ve stejném čase se otevřely mateřské školy. Od 1. června byla povolena praktická výuka ve všech ročnících středních škol, o týden později pak byly povoleny třídnické hodiny ve všech třídách základních i středních škol. V tomto školním roce se žáci 2. stupně ZŠ a středních škol, vyjma posledních ročníků, nevrátili k prezenční výuce. Ministerstvo školství zásadně ovlivnilo hodnocení 2. pololetí školního roku. Bylo prakticky nemožné nechat žáky propadnout, známky z online výuky měly pouze podpůrný charakter (MŠMT, 2020).

3.2 Školní rok 2020/2021

Školní rok 2020/2021 začal zcela normálně, žáci nastoupili do škol. V platnosti byly ale protiepidemiologická opatření, školství se ale dotkly později. Od 10.9.2020 byly povinné roušky ve společných prostorách, o týden později pak byly roušky povinné i ve výuce. Počátkem října byly zavírány školy podle okresů, kde byla epidemiologická situace nejhorší. Od 12.10.2021 byla nařízena povinná rotační výuka u žáků základních a středních škol, vysoké školy se uzavřely. O dva dny později byly uzavřeny i základní a střední školy a byla nařízena pracovní povinnost žáků a studentů středních a vysokých škol se zaměřením na sociální práci, zdravotnictví a výchovu i vzdělávání. Nejvíce byla potřeba pomoc v nemocnicích, domovech seniorů, sociálních službách, ale také s doučováním dětí nebo výukou na školách. Školy přešly povinně na distanční výuku. Od 18.11.2020 byla obnovena výuka pro první a druhé ročníky základní školy, a zároveň pro končící ročníky středních škol. Praktická výuka byla povolena ve všech ročnících na středních školách. Od 30.11.2020 pak plně fungovala výuka na 1. stupni

ZŠ, na druhém stupni a středních školách byla až do Vánoc povolena rotační výuka. Rozdělení tříd v rámci rotační výuky bylo v kompetenci ředitele školy.

Po Novém roce následovala distanční výuka až do konce února 2021 pro všechny ročníky mimo první a druhé třídy ZŠ. Od 1.3.2021 do 10.4.2021 byly uzavřeny všechny vzdělávací instituce a orgány školské soustavy. Následně byla povolena běžná výuka v mateřských školách a rotační výuka na prvním stupni ZŠ. Od 26.4.2021 opět hrála klíčovou roli situace v daném kraji. V případě příznivé situace byla obnovena běžná výuka na prvním stupni ZŠ, v opačném případě zůstala zachována výuka rotační. V tomto termínu byla povolena praktická výuka na středních školách. Od 3. května se rozjela rotační výuka na základních školách, střední školy měly povolenou praktickou výuku a vysoké školy povětšinou zůstaly na distanční výuce (rozhodnutí záviselo na rektorovi dané univerzity). Povolena, ale byla praktická výuka. Od 17. května byl obnoven běžný provoz na základních školách, o týden později, 24.5.2021, se až na výjimky vrátili do běžné výuky i žáci středních škol. Studenti univerzit se do poslucháren v tomto akademickém roce nevrátili, měli ale možnost vykonat prezenční zkoušky za dodržení protiepidemiologických opatření.

České školy zůstaly uzavřené nejdéle v Evropě. Většina školního roku proběhla distančním způsobem, což mělo dopad na znalosti žáků, sociální rozdíly, ale také na jejich psychické i fyzické zdraví. Distanční výuka však měla dopad nejen na žáky, ale i na učitele. Podle průzkumu byla distanční výuka pro většinu učitelů náročnější na přípravu než běžná výuka.

Maturitní zkoušky se dočkaly podruhé velké změny a posunutí termínů. Mimo ohlášených změn na začátku školního roku se nepsaly písemné práce, navíc byl přidán mimořádný zkušební termín, který proběhl v červenci 2021. Maturanti tak získali o jeden pokus navíc oproti žákům v loňském roce. Zároveň byla snížena hranice úspěšnosti u didaktického testu z matematiky, a to z 33 % na 27 %. Ústní zkoušky společné části maturitní zkoušky (zkouška z cizího jazyka a z českého jazyka a literatury) byly v tomto školním roce dobrovolné, povinnou zkouškou byl pouze didaktický test a dílčí profilové zkoušky (MŠMT, 2021 a).

3.3 Situace ve školním roce 2021/2022

Letošní školní rok začal jako ten loňský prezenčně s rozdílem, že žáci i učitelé museli mít ve společných prostorách roušky. První školní den také žáci podstoupili povinné testování (výjimku měli očkovaní nebo žáci, kteří prodělali onemocnění covid-19 v posledních 180 dnech). Povinné testování se opakovalo ještě 6.9.2021 a 9.9.2021.

Situace na školách se během podzimu zhoršovala, k plošnému uzavření škol ale nedošlo. Školy byly uzavírány pouze lokálně. V okresech s nejhorší epidemiologickou situací došlo k povinnému testování žáků. Počet okresů se ale postupem času zvyšoval, a tak od 8.11.2021 se vrátilo do škol povinné testování na covid-19. Testování probíhalo vždy v pondělí ráno, případně ihned po příchodu žáka do školy v jiný den. Pozitivní žáci a žáci neočkovaní byli posíláni do karantény, čímž připravili pro vyučující novou výzvu, tzv. hybridní výuku. Ta spočívá v tom, že část žáků je přítomna ve třídě a část žáků je připojena online. Pro žáky v karanténě je distanční výuka povinná. Epidemiologická situace tedy neustále ovlivňuje situaci ve školství (Usnesení vlády ČR č. 947, 2021).

Jako v předchozích „covidových“ letech platí ve školství omezení návštěv kulturních a vzdělávacích akcí, jsou omezeny výjezdy do zahraničí, exkurze a školní výlety. Školní akce se nekonají, nebo jsou převedeny do online podoby, případně fungují v omezeném režimu (Burzy škol, Dny otevřených dveří). Rozhodnutí závisí na řediteli příslušné školy.

Od 14.3.2022 byla zrušena všechna protiepidemiologická opatření týkající se školství. Žáci ani učitelé (bez rozdílu) nemusí nosit v budově školy ani ve společných prostorách ochranu dýchacích cest. Distanční ani hybridní výuku škola nemusí zajišťovat. Též se změnila i délka karantény, která v současné době činí 5 dnů. Rovněž není vyžadováno potvrzení o vakcinaci, ani potvrzení o podstoupení testu na přítomnost viru SARS-CoV-2.

3.4 Pozitiva distanční výuky v oblasti školství

Distanční výuka přinesla do školství několik pozitiv, které stojí za zmínku. V první řadě se jedná o vybavení škol IT technikou a příslušenstvím. Školy většinou disponovaly IT vybavením, ale ne v dostatečném počtu a odpovídající kvalitě. Pandemie covidu-19 pravděpodobně urychlila dovybavení škol funkční IT technikou včetně příslušenství. Jako druhý pozitivní faktor se jeví zlepšení IT gramotnosti učitelů i žáků. Žáci si osvojili práci s počítačem a jeho příslušenstvím, stejně tak vyučující. S tím souvisí i využití moderních platforem a aplikací ve výuce, které mohou celý učební proces zatraktivnit.

Distanční výuka zamezila osobnímu kontaktu, možnosti vyvolávání si před tabulí a klasickým osvědčeným hrám a postupům. Bylo tedy nutné nalézt alternativní způsoby, jak látku procvičit a výuku zinteraktivnit. Začalo se využívat aplikací pro tvorbu pracovních listů, výukových her nebo testů a kvízů pro zopakování učiva. Celý proces digitalizace pak omezil byrokracii ve školství, neboť vlivem situace většina škol přešla od tradičních papírových formátů k elektronickým systémům (Frombergerová, 2020).

Vzdělávání na dálku ovlivnilo výuku i z hlediska učebního plánu. Dle doporučení MŠMT se mohly vyučovat denně maximálně 4 vyučovací hodiny, což donutilo školy ke snížení časové dotace vyučovacích hodin u jednotlivých předmětů, a tím také došlo ke škrtům v tematických plánech. Shodou okolností se v současné době pracuje na revizi RVP ZV.

V neposlední řadě zkušenost s distanční výukou mohla některé žáky obohatit o jedinečnou příležitost vyzkoušet si self-management a time-management v praxi. Díky výuce přes počítač se pravděpodobně zlepšily jejich IT dovednosti včetně schopnosti rozlišení relevantních zdrojů informací a práce s nimi. Nepostradatelnou složkou celé distanční výuky byla motivace, stanovení si cílů a priorit, kterých chtěl jedinec dosáhnout. Všechny tyto složky formovaly osobnost jedince.

3.5 Negativa distanční výuky v oblasti školství

Negativa distanční výuky mají obrovské dopady na současnou situaci ve školství. Prvním problémem jsou velké rozdíly ve znalostech mezi žáky, které distanční výuka

prohloubila. Ne všichni žáci měli klidné a podnětné pracovní prostředí ve svých domovech, zameškávali výuku a neosvojili si tak probírané učivo. Z tohoto důvodu funguje od letošního školního roku Národní plán doučování. Tento plán zajišťuje MŠMT a Národní pedagogický institut a jeho cílem je pomoci žákům, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem, aby dohnali učivo, které zameškali, případně si procvičili probíranou látku (MŠMT, 2021 c).

S tím souvisí i sociální rozdíly, které jsou po loňském školním roce několikanásobně větší. Žáci ze sociálně slabých rodin nebo z vyloučených lokalit neměli možnost věnovat se distanční výuce, ať už z důvodu nedostatečného vybavení či nevyhovujícího rodinného zázemí. Objevily se i případy, kdy žáci starší 15 let chodili na brigády či do zaměstnání, aby pomohli rodinnému rozpočtu.

Distanční výuka negativně ovlivnila zdraví žáků, ale i učitelů. Chybějící sociální kontakt, nejistota a několik hodin před počítačem si vybralo svoji daň v podobě psychických problémů a onemocnění. Nejčastějšími diagnózami byly úzkosti, deprese, poruchy příjmu potravy nebo závislosti. Objevily se také problémy se sebepoškozováním se (Forum 24, 2020).

Z hlediska fyzického zdraví děti ztratily pohybové návyky, jejich tělesná hmotnost se zvýšila a fyzická tělesná schránka začala chátrat. Určitý podíl na tom má i zákaz volnočasových aktivit během nouzového stavu. Dostavilo se také zhoršení zraku, bolesti hlavy a poruchy spánku vlivem nadměrného sezení u počítače (Friedlaenderová, 2021).

Dalším negativním faktorem z hlediska výuky bylo přetěžování žáků domácími úkoly a samostudiem. Žáci pak byli vystaveni velkému stresu, což byl jedním ze spouštěčů jejich zdravotních problémů.

Mimo zdravotní komplikace se v průběhu tohoto školního roku objevily problémy v ryze školních věcech. Žáci ztratili studijní návyky, odvykli si školní rutině. Po návratu do lavic se začaly množit problémy s pozorností, plněním školních povinností, častěji se vyskytovaly pozdní příchody.

Samozřejmostí je, že výše uvedená pozitiva (kapitola 3.4.) a negativa se netýkala plošně všech škol a žáků. Jedná se o záležitosti individuální, uveden je pouze výčet

nejčastějších fakt. Neplatí, že by situace byla všude stejná, rozdíly jsou patrné napříč regiony i zeměmi EU, natož mezi ostatními státy světa.

4. VIZE DO BUDOUCNA

V roce 2018 byla tehdejším ministrem školství Robertem Plagou ustanovena osmičlenná skupina složená z odborníků pod vedením prof. Veselého. Hlavním úkolem „byla příprava výchozího dokumentu Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+, který měl definovat vizi, priority a cíle vzdělávací politiky v období přesahujícím horizont roku 2030“ (MŠMT, 2019).

Po projednání dokumentu následovala realizace textu k dokumentu Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+. Tato strategie má vytyčená 2 hlavní cíle, a to proměnění obsahu vzdělávání - „zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život“, a snížit sociálních nerovností ve vzdělávání- „snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů“ (MŠMT, 2020 b).

Nejen tato „revoluce ve vzdělávání“, kdy by mělo dojít k používání inovativních metod a postupů, nemělo by docházet k přetěžování informacemi, měla by fungovat centrální podpora pedagogů, i by mělo docházet k zapojení odborníků z praxe do výuky, by mohla pozitivně ovlivnit náhled na pedagogickou profesi a toto povolání zatraktivnit.

Mimo strategických cílů obsahuje dokument 5 strategických linií, kde každá má za úkol vylepšení určité oblasti. Strategická linie 1 má cíl proměnu obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání (konkrétně proměna obsahu, metod a forem vzdělávání, inovaci ve vzdělávání, hodnocení ve vzdělávání, digitální vzdělávání, občanské vzdělávání; bezpečné prostředí ve školách, rozvoj participace a autonomie; odborné vzdělávání ve střední a vyšších odborných školách, neformální vzdělávání a celoživotní učení).

Strategická linie 2 si klade za cíl rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání (obsahuje omezení vnější diferenciace školství, disparity a segregace, case management a meziresortní spolupráce).

Následuje 3. strategická linie, která má za úkol podporu pedagogických pracovníků (systém komplexní profesní přípravy a podpory, podpora pedagogické práce škol). Předposlední, 4. strategická linie, se zabývá zvýšením odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce (zajištění koncentrace odborných aktivit, lepší využití dat a

zvýšení relevance a kvality vzdělávacího výzkumu, snižování nepedagogické zátěže škol; posílení informovanosti, komunikace a spolupráce).

Poslední, 5. strategická linie, se orientuje na zvýšení financování a zajištění jeho stability (zajištění financování v rámci jednotlivých strategických linií).

Mimo plánu obsahuje dokument karty klíčových opatření pro období 2020–2023, které obsahují podporu předškolního vzdělávání, revizi RVP ZV včetně metodické podpory školám, podporu a řízení škol, inovaci odborné soustavy a zvyšování kvality vzdělávání ve strukturálně postižených regionech (MŠMT, 2020 b).

4.1 Studium na pedagogické fakultě

Ke studiu na pedagogické fakultě může být přijat uchazeč, který splní požadavky podle §49 zákona č. 111/1998 Sb. (zákon o vysokých školách). Nutností je tedy dosažení středoškolského vzdělání, které je ukončené maturitní zkouškou.

Studium na pedagogické fakultě prochází změnou, kterou je příbytek pedagogické praxe. Zatímco v přechozích letech nebyla na bakalářských programech Specializace v pedagogice povinná praxe, s nově akreditovanými programy se již objevuje mezi vyučovanými předměty. Studenti tak mají možnost už v prvním roce studia vyzkoušet si následky (hospitační činnost) ve výuce, následně v dalších ročnících si vyzkouší vést přímou pedagogickou činnost ve výuce a posléze i celou vyučovací hodinu (samozřejmostí je absolvování procesu přípravy vyučovací jednotky a následné rozborové hodiny). Výhodou se zdá být okamžitý převod teoretických poznatků do pedagogické praxe, stejně tak jako zjištění, zda se student chce tomuto povolání věnovat.

5. UČITEL NA 2. STUPNI ZŠ POHLEDEM RODIČŮ

Bakalářská práce nese název „Postavení učitele očima rodičů žáků 2. stupně ZŠ“. Práce se zabývá změnou pohledu na učitelské povolání v době pandemie koronaviru, zaměřuje se tedy na období od března 2020 až po současnost (duben 2022).

V médiích je často skloňováno téma učitelské profese v souvislosti se zvyšováním platů, legislativními změnami, zaváděním nových pracovních pozic do praxe (školní psycholog, speciální pedagog, sociální pedagog, školní asistent apod.), či v souvislosti se změnami učebních plánů (například v současnosti se hojně diskutuje nad tématem zachování druhého cizího jazyka jako povinného předmětu na 2. stupni základní školy). Často se na veřejnosti objevují zkreslené, nepodložené či nepravdivé informace, které vzbuzují u veřejnosti vlnu nevole, a kterým musí učitelé čelit. Většinou tyto zprávy pramení z neoficiálních či nerelevantních zdrojů, které nejsou ověřeny.

Z tohoto důvodu se praktická část dotazuje rodičů žáků druhého stupně základní školy na učitele, konkrétně na jejich pohled, a jak vnímají učitelskou profesi. Během téměř dvouletého distančního vzdělávání měla většina rodičů možnost nahlédnout do vzdělávacího procesu svých dětí, což je v době prezenční výuky téměř nemožné (vyjma Dnů otevřených dveří či jiných školních akcí). Od března 2020 až do poloviny března 2022, kdy byla zrušena poslední protiepidemiologická opatření, se museli rodiče, stejně jako učitelé, vypořádat s online výukou svých dětí. Právě tato zkušenost mohla změnit vnímání pedagogické profese, a tím i pohled veřejnosti na toto povolání.

5.1 Výzkumná metoda

Pro praktickou část bakalářské práce byl zvolen kvalitativní výzkum. Gavora (2000) popisuje kvalitativní výzkum jako

zjištění ve slovní (nečíselné) podobě. Jde o popis, který je výstižný, plastický a podrobný. Zastánci kvalitativního výzkumu hodnotí údaje sesbírané při kvalitativním výzkumu jako hrubé a argumentují tím, že za čísla se ztrácí člověk. Více než čísla si cení významu, který komunikuje osoba (s.31).

Švaříček a Šedřová (2007), pak definují kvalitativní výzkum jako jakýkoliv výzkum, kde se k výsledkům dosáhne jinou formou, než jsou statistické údaje a procedury, či jiné způsoby kvantifikace.

Podstatou kvalitativního výzkumu je do široka rozproštěný sběr dat bez toho, že by na počátku byly stanoveny základní proměnné. Stejně tak nejsou předem stanoveny hypotézy a výzkumný projekt není závislý na teorii, kterou již předtím někdo vybudoval. Jde o to do hloubky a kontextuálně zakotveně prozkoumat určitý široce definovaný jev a přinést o něm maximální množství informací. Logika kvalitativního výzkumu je induktivní, teprve po nasbírání dostatečného množství dat začíná výzkumník pátrat po pravidelnostech, které se v těchto datech vyskytují, formuluje předběžné závěry a hledá pro ně další oporu v datech (s. 24).

5.2 Metoda sběru dat

Vzhledem k povaze výzkumné otázky byl zvolen polostrukturovaný rozhovor. Hlavním důvodem volby této metody sběru dat byla aktuálnost celého tématu. Distanční výuka oficiálně skončila před necelým měsícem, a dosud nejsou vydány žádné odborné publikace a výzkumy, které se zaměřují na problematiku distanční výuky a změnu pohledu na kantorské povolání ze strany rodičů. Tento důvod uvádí také Gavora (2000, s. 111), který píše: „Interview je velmi dobrým explorativním nástrojem – nástrojem na zmapování problematiky, se kterou výzkumník dosud neměl žádné zkušenosti anebo která není zpracována ani v literatuře.“

Rozhovor neboli interview, je „výzkumnou metodou, která umožňuje zachytit nejen fakta, ale i hlouběji proniknout do motivů a postojů respondentů. U interview můžeme sledovat i některé vnější reakce respondenta a podle nich potom pohotově usměrňovat další průběh kladení otázek“ (Gavora, 2000, s. 110).

Autor práce měl předem připravené otázky, na které se ptal, zároveň ale se jejich znění mohl přeformulovat či zaměnit jejich pořadí tak, jak se rozhovor vyvíjel. Oproti dotazníku (kvantitativní metoda), má interview výhodu v otevřených otázkách a určité pružnosti a volnosti.

Jelikož je tato metoda sběru dat postavena na interpersonálním vztahu informanta a výzkumníka (autora práce), je nutné navodit přátelský vztah a otevřenou atmosféru.

V opačném případě může dojít k uzavření informanta, problematické spolupráci či dokonce k odmítnutí.

K tomu, aby byla spolupráce bezproblémová a informant byl k výzkumníkovi otevřený, je potřeba klidné a tiché prostředí, které je izolované od jiného dění. Autor práce zvolil pro domluvu s informanty možnost realizace interview skrz online prostředí, konkrétně přes videohovor. Informanti se tak nacházeli v místě, které jim bylo příjemné, kde se cítili bezpečně a v klidu.

5.3 Výzkumné otázky

Cílem praktické práce je zjistit, jak se změnil pohled rodičů, kteří mají děti na druhém stupni základní školy, na učitele, a to během distanční výuky, kterou způsobila pandemie koronaviru. Hlavní výzkumná otázka bakalářské práce zní: ***„Jak se změnil pohled rodičů žáků na druhém stupni ZŠ během pandemie covidu-19 na učitele?“***

Jelikož se jedná o obecnou otázku, byly zvoleny další dílčí výzkumné otázky, aby byl pohled rodičů co nejkomplexnější. Dílčí výzkumné otázky se zaměřují i na vybraná témata z teoretické části bakalářské práce, jako například problematika platů učitelů, pozitiva a negativa distanční výuky nebo online výuka a její dopad na žáky.

Dílčí výzkumné otázky mají následující znění:

- Jak ovlivnila rodiče dětí na 2. stupni ZŠ distanční výuka?
- Jak se podle rodičů dětí na 2. stupni změnila osobnost učitele během online výuky?
- Jak rodiče dětí na 2. stupni ZŠ vnímali nároky učitelů na žáky během distanční výuky?
- Jaké změny pozorovali rodiče dětí na 2. stupni ZŠ svých dětí během distanční výuky oproti prezenční výuce?
- Jak rodiče dětí na druhém stupni ZŠ vnímají finanční ohodnocení učitelů?

K dílčím výzkumným otázkám měl pak autor připravenou sadu otázek, které použil v rozhovoru s informanty. Jelikož se jednalo o polostrukturovaný rozhovor, byly rozhovory variabilní.

5.4 Výzkumný vzorek

Gavora (2000):

U kvalitativního výzkumu jde o výběr záměrný. Nikdy se tu nepoužívá náhodný výběr, který je typický pro kvantitativní výzkum. Záměrný výběr je potřebný proto, aby vybrané osoby byly vhodné, tj. aby měly potřebné vědomosti a zkušenosti z daného prostředí. Jen tak mohou podat informačně bohatý a pravdivý obraz o něm (s. 144).

Informanti, jejichž jména byla anonymizována, byli rodiče žáků na druhém stupni základní školy. Podmínkou pro absolvování rozhovoru bylo, aby dítě navštěvovalo klasickou základní školu, tedy instituci, kde se nevyučuje podle alternativního vzdělávání. U žádného z informantů dítě nenavštěvovalo nižší stupeň víceletého gymnázia.

Všichni rodiče byli ve věku mezi 35–45 lety, a vykonávají různá povolání. Záměrně byly vybráni informanti této věkové kategorie, neboť v době jejich studií se teprve dostávala digitalizace do výuky. Rozhovory byly vedeny jak s matkami, tak i s otci, aby bylo možné porovnat mužský a ženský pohled na výzkumnou otázku. Sběr dat proběhl v březnu 2022, tedy 2 roky po vypuknutí pandemie koronaviru. Všechny děti byly žáky a žákyněmi městských základních škol.

Informanti měli na výběr, jakou formou chtějí rozhovor realizovat. Všichni dali přednost možnosti rozhovoru skrz online prostředí. Realizace rozhovorů následně proběhla formou videohovorů, kdy měli informanti i autor zapnuté kamery, které je snímaly, a bylo tak možné vést komunikaci a interakci. Důvodem zvolení této podoby rozhovorů byl především zvyk, neboť v posledních dvou letech probíhala komunikace převážně online formou. Dalšími uvedenými důvody byly špatný zdravotní stav, obava z přenosu nákazy nemoci covid-19, časová tíseň nebo velká vzdálenost mezi informantem a výzkumníkem.

6. VYHODNOCENÍ DAT

Vyhodnocení dat z rozhovorů je pro lepší přehlednost rozděleno podle dílčích výzkumných otázek, ke kterým jsou doplněny jednotlivé části rozhovorů. Celkem bylo realizováno 9 polostrukturovaných rozhovorů. Pro lepší orientaci a následné dělení z různých hledisek je níže uvedena tabulka, která zjednoduší orientaci v praktické části práce:

Tabulka 1

Přehled informantů

INFORMANT	POHLAVÍ	POVOLÁNÍ	DÍTĚ	TŘÍDA
AB	žena	pracovník v automobilovém průmyslu	dcera	8. ročník ZŠ
CD	žena	sekretářka	syn	9. ročník ZŠ
EF	žena	učitelka na SŠ	syn	9. ročník ZŠ
GH	muž	učitel na SŠ	syn	1. ročník SŠ
IJ	muž	obchodní zástupce	syn	9. ročník ZŠ
KL	žena	podnikatelka, žena v domácnosti	dcera	8. ročník ZŠ
MN	žena	podnikatelka	dcera	7. ročník ZŠ
OP	muž	policista	syn	9. ročník ZŠ
QR	žena	vychovatelka, mistr odborného výcviku	syn	6. ročník ZŠ

6.1 Dopad distanční výuky na rodiče dětí

Na úvod byli rodiče dotazováni na téma distanční výuka. Pomocí návodných a souvisejících otázek (stejně tak tomu bylo i u dalších dílčích výzkumných otázek) rodiče odpovídali na první dílčí výzkumnou otázku: ***Jak ovlivnila rodiče dětí na 2. stupni ZŠ distanční výuka?*** Z rozhovorů je patrné, že rodiče dětí na druhém stupni základní školy vnímali distanční výuku negativně. Stěžovali si hlavně na tlak ze strany školy v oblasti spolupráce učitel – rodič, dále pak na suplování práce učitelů. Podle rodičů bylo nutné učitele zastoupit, látku dětem znovu vysvětlit a naučit se. Stresující byla podle nich také časová náročnost a organizace výuky. Rodiče uvádí, že jejich děti dostávaly abnormální množství domácích úkolů oproti prezenční výuce.

Informant AB:

Učitelé posílali úkoly, a my jako suplovali tu práci těch učitelů, což teda bylo hodně náročný, protože já mám dvě děti a sama jsem ještě chodila do zaměstnání samozřejmě. Navíc odpadla školní jídelna, museli jsme doma vařit, do toho se starat o to, aby děti udělaly ty úkoly, a ještě vlastně jim vysvětlovat nějakou tu látku, což samozřejmě chápaly, protože to bylo čtvrt roku, kdy ten stav byl. Takže ta první vlna byla pro mě jako pro rodiče docela náročná.

Informant CD:

Jediný, co jsem pociťovala, tak byl větší tlak na spolupráci ze strany rodičů. Protože když jsou děti ve škole, tak po nás škola tolik nevyžaduje, než když ty děti byly doma, což je logický. Učitelé nereagovali, to se mi vůbec nelíbilo. A pak taky, že nevrátili materiály, rušili výuku, jak se jim to hodilo. Ne všichni, ale většina. Pak to bylo na nás, na rodičích, abychom to ty děti doma doučili, což taky nebylo vždycky jednoduchý, když k tomu máme svojí práci a své povinnosti, že jo...

Informant GH:

No, problém byl spíš v tom, že manželka musela stát neustále za dveřmi a kontrolovat syna, aby poslouchal výklad, nehrál si na mobilu, nechatoval s kamarády, nedělal tuny dalších jiných věcí a tak. Bylo náročné ho udržet u povinností a pracovního tempa, protože mu samozřejmě chyběl sociální kontakt. No a co si budeme, ono poslouchat monologické výklady a tupě hledět do monitoru, to není žádná zábava.

Informant IJ:

Tak samozřejmě měli jsme problémy. Hlavně, když dítě začínalo s předmětem, který jsem já osobně neměl a obecně se jednalo o nový předmět. Takže já osobně jsem nemohl podnikat své podnikatelské aktivity tak, jak jsem potřeboval, musel jsem dávat pozor při výkladu učitele, abych to mohl synovi přetlumočit. Ale problém byl takový, že jsem učitele nepochopil ani já, ani děti. Po večerech jsem pak musel synovi pomáhat s přípravou, protože dětem dali učitelé odkazy, kde se mají co naučit a hotovo. Takže to bylo dost náročné. Obecně mi to sebralo hodně času, který jsem mohl já, i můj syn, efektivněji využít.

Informant KL:

Ano, měla. Děti měly daleko více úkolů než normálně v prezenční výuce. Když skončila distanční výuka, třeba v jednu, ve dvě hodiny odpoledne, tak pak měly ještě haldu úkolů navíc, co museli dělat do čtyř, do pěti. Bylo to náročnější.

Informant MN:

Neměla. Ani v nejmenším, nedotklo se mě to. Postupem času mi to ale začalo vadit, protože dcera byla izolovaná od ostatních spolužáků a chyběl jí kontakt s vrstevníky, takže začala vymýšlet různé blbosti, to jsem občas kvetla.

Informant OP:

Tak samozřejmě zasáhlo to do denního rytmu. Syn místo ve škole byl doma, to byl docela nezvyk, ale nebylo to nic strašného. Mnohem více mě ale mrzel fakt, vlastně teda mrzí, že jsem ztratil pocit, že je dítě adekvátně vzděláváno a připadalo mi, že se toho méně naučí.

Dva informanti, kteří v době distanční výuky pracovali ve školství, měli odlišný názor. Jeden z nich chápal distanční výuku jako výzvu:

Informant EF:

...jako kantora mě to strašně bavilo, brala jsem to jako výzvu, moc jsme si to užívala. Strávila jsem 10 až 12 hodin práce přípravou, strašně mě to bavilo, protože ta představa, že to bude jen pár měsíců, a pak

se to vrátí zpátky, mě naplňovala. Dokonce jsem já osobě začala vysílat, jako jedna z prvních kantorů, měla jsem meety už na tom jaře, což bylo bezvadný.

Druhý z informantů uvedl, že distanční výuka negativně ovlivnila jeho výkon práce. Problém s distanční výukou u svého syna však Informant neměl:

Informant QR:

Já osobně při mé práci ano – v rámci výuky na střední škole. Jelikož jsem vychovatelka a mistr odborného výcviku, tak praxi online na dálku prostě nenaučíte. Pokud si to studenti nemohou osahat a vyzkoušet v reálu, není to nic platné. Teorie je sice fajn, ale praxe je bude žít. Pokud jde o syna, tak ne, s distanční výukou jsem u něj problém neměla.

6.2 Osobnost učitele během distanční výuky z pohledu rodičů

Druhá dílčí výzkumná otázka pro rozhovor byla: ***Jak se podle rodičů dětí na 2. stupni změnila osobnost učitele během online výuky?*** Zde se názory informantů rozcházejí a dají se rozdělit do dvou kategorií. První kategorie je tvořena informanty, kteří uvedli, že učitelé podle nich během distanční výuky přestali pracovat, zlenivěli, a v současné době, kdy probíhá prezenční výuka, si snaží všemožně svou práci ulehčit.

Informant CD:

No, to nedokážu posoudit, protože já ty učitele více méně nevidám. Znáám pouze třídní učitelku, ostatní učitele nevidám ani na třídních schůzkách. Ale myslím, že polevili. Nebyli tak akční, nepřišlo mi, že by se nějak extra snažili. Spíš jsem pocítovala, že volili cestu nejmenšího odporu, tedy nějak to udělat, jen aby to bylo co nejrychleji hotové a oni s tím měli co nejméně práce.

Informant EF:

U syna jsem pozorovala, že u syna byla snaha učitelů a školy a minimální, bylo to pro mě velké zklamání. Ta škola to vůbec nezvládla.

Informant GH:

Já bych řekl, že Ti, co fungovali předtím, než se přešlo do online formy, tak fungovali i během distanční výuky, a Ti, co nefungovali prezenčně, tak nefungovali ani distančně. Podle mě se to hodně projevilo na kvalitě výuky. Takže ano, změnili. A to tím, že zlenivěli.

Informant IJ:

Podle mě je to odnaučilo pracovat. Protože vydat úkol, nebo obecně vydávat úkoly během víkendu, v noci, večer, tak, aby potom měli klid přes týden, tak to si při dnešním zvyšování platů pro učitele všeobecně, představuji jejich výkon úplně jinak. Navíc ten psychický tlak, co vytvářeli na žáky, byť neúmyslně, to taky nebylo v pořádku. Ale o tom se už dneska nemluví...

Informant KL:

Ano, změnili. Mají více požadavků na děti, více testují, protože se obávají další distanční výuky. Dcera nemá den, kdy by nepsala test, nebo několik testů. Takže pořád se učitelé připravují na to, co kdyby se škola zavřela, takže je to takový blbý. A docela mi přijde, že učitelé zlenivěli. Ty děti teď dělají prezentace na látku, co budou učitelé vykládat, což mi přijde jako drzost. Učitel je ve škole od toho, aby to dětem vysvětlil, a ne, že děti budou dělat prezentace na to, co on má vykládat, to mě docela štvě.

Informant MN:

No, myslím si, že zestárli, trochu ztratili trpělivost. Na druhou stranu získali více zkušeností s informačními technologiemi, takže se určitě posunuli někam dál, ale taky se to podepsalo na jejich psychickém i fyzickém zdraví.

Druhou kategorii tvoří informanti, kteří si myslí, že distanční výuka neměla na změnu osobnosti učitele žádný markantní vliv. Tito rodiče by hodnotili učitele a jejich osobnost stejně jako v době prezenční výuky.

Informant AB:

Ne, já si myslím, že naši učitelé se nezměnili a přistupovali k výuce velmi zodpovědně. Samozřejmě, že mám kamarádky nebo známý, které si na online výuku stěžovaly, kritizovaly ji, že to učitelé odbývali, že

žáci měli jednu, dvě hodiny denně. Moje děti měly to štěstí, že všechny základní předměty se učily podle rozvrhu, a prostě učitelé jeli za mě na 100 %.

Informant OP:

Nemyslím si, ale občas to nebylo růžové. Bylo to náročné období pro všechny, jak pro učitele, tak pro děti.

Informant QR:

Řekla bych, že možná bylo trochu mírnější hodnocení na rozdíl od prezenční výuky, ale že by to bylo nějak hodně, tak to ne. Že by se změnili, to si nemyslím. Učitelé se snažili v maximální možné míře zachovat standard z prezenční výuky.

6.3 Nároky na žáky během distanční výuky

V otázkách nároků na žáky během distanční výuky se rodiče shodli, že se změnily. V odpovědích na otázku: ***Jak rodiče dětí na 2. stupni ZŠ vnímali nároky učitelů na žáky během distanční výuky?*** uvádí, že se snížily v požadavcích na znalost učební látky, došlo k redukci a modifikaci jednotlivých výstupů. Na opačné straně pak stojí zvýšené požadavky zejména v oblasti domácích úkolů, které byly podle rodičů enormně vysoké.

Informant CD:

Mně přijde, že jsou ty nároky nižší. Že to učení dost skrouhli. Prostě udělat to tak, aby měli klid. Náročnější to bylo na čas. Určitě, protože pomáhat jsem musela, musela jsem vysvětlovat látku za učitele, jak už jsem říkala. V tom to bylo náročnější na čas, to mě deptalo...

Informant EF:

Já si myslím, že se trochu snížily. Ale nárok na ten čas, ten byl vyšší. Nebyl zvládnutý čas, to zpracování těch úkolů trvalo mnohem více času než v normální prezenční výuce. Jako kantoři oba víme, že to je jiné, když dáme pár instrukcí v hodině a odstaneme hned zpětnou vazbu, trvá to pár minut, ale tohle bylo strašně náročný, zadávání, pak vypracovávání. /.../ Takže na čas to bylo náročný, nemyslím si, že by vyžadovali více znalostí, spíš čas byl ten problém. /.../

Informant GH:

Já bych řekl, že učitelé byli dost benevolentní, jakože ty děti dostaly ty známky úplně zadarmo. Oproti tomu, co se po nich vyžadovalo ve škole, se během distanční výuky toho po nich chtělo minimum. Na druhou stranu měli více projektů a možností si vyzkoušet praktickou výuku, k čemuž během prezenční výuky často nedochází.

Informant IJ:

Ano, v něčem polevili, v něčem naopak navýšili nároky. Nicméně nechtěli potom látku zpětně probírat a jeli dál další látku. Takže mezery tam byly a neustále ještě jsou, to se pak odvíjí na dalším učení.

Informant KL:

Ano, stoprocentně. Minimálně v množství zadávání úkolů, které ale nejsou schopni včas opravit, tudíž žáci postrádají zpětnou vazbu.

Informant MN:

Nároky byly určitě nižší během online vyučování. /.../ Hlavně se během covidu pořádně neučilo, testování probíhalo online, ale skrz vypnuté kamery, takže dost dětí tuto možnost využilo a test opsalo.

Po návratu do školy a obnovení prezenční výuky pak jeden z informantů uvádí, že se nároky vrátily zpátky tam, kde byly před distanční výukou:

Informant MN:

Po návratu do školy se vrátily do normálu.

Ale také se objevují protichůdné názory, že nároky jsou stále snižené oproti běžným školním rokům, kdy nebyla žádná distanční výuka:

Informant CD:

Ano, už nechtějí toho tolik, co předtím. Podle mě si na to zvykli a v té prezenční výuce je to teď strašně vidět. Během toho onlinu jen zadávali úkoly a práce ani nekontrolovali, nebo jen zběžně prolítli. Teď děcka připravují sami sobě nějaký aktivity, pořád jim posílají nějaký videa na doma, ale že by jim tu látku třeba u tabule vysvětlili krok za krokem, to ne. Spíš jim radši něco pustí nebo dají přečíst, aby si udělali zápisky, než aby vykládali...

Informant GH:

No, zlepšilo se nám vysvědčení. Tak dobrý vysvědčení bych mu já nedal, a to od letoška učím. Takže ano, snížilo se to, po návratu se to do původních kolejí nevrátilo. Teď je syn na střední škole, takže to nemohu zhodnotit.

Někteří informanti dokonce uvádí, že nároky učitelů byly po celou dobu distanční výuky konstantní, či se změnily jen minimálně:

Informant AB:

Řekla bych, že vyšší nebyly. Neřekla bych, že byly jiný.

Informant OP:

To nedokážu posoudit, protože v době prezenční výuky jsem se synem ve třídě neseděl. Myslím, že se toho příliš nezměnilo, jen tam chyběl ten kontakt, to školní prostředí. Přeci jen je rozdíl, zda se vykládá před tabulí na živo, nebo online přes počítač. Však jsme to spolu taky zažili, když jsme spolu nastupovali do prváku na vejšku.

Informant QR:

Řekla bych, že se mírně snížily, ale ne všude. Spíš se změnily výstupy, které se lépe hodily do online prostředí.

Jeden z informantů pak uvádí, že jeho dítě pak mělo vážné zdravotní problémy v důsledku distanční výuky:

Informant EF:

...Syna to i bavilo, ale pak to šlo zase z kopce, jak už to trvalo další půlrok, to další jaro, to pro syna bylo hrozný, a pokud to mohu otevřeně říct, se nám vlastně psychicky zhroutil.

Se změnou požadavků samozřejmě souvisí i změna hodnocení. I v této oblasti došlo k určitým změnám. Někteří informanti uvádí, že jejich dítě mělo během distanční výuky lepší známky oproti prezenční výuce:

Informant GH:

No, měl všechny předměty během distanční výuky lepší, po návratu do školy šel skoro ve všech předmětech o stupeň dolů. A to se musel učit a připravovat. Teď je na střední škole, tam, už je to o něčem úplně jiném. Ale jsou cítit nedostatky ze základní školy.

Informant MN:

Bylo lepší, jako pro děti. Já bych je hodnotila hůř, asi bych i více vyžadovala. Přišlo mi, že učitelé neměli dostatečné páky na to, aby děti přiměli něco dělat. Když pak vezeme v úvahu nařízení bývalého ministra školství Roberta Plagy, kterým vlastně znemožnil propadnutí, tak vlastně děti měly slušné, dlouhé prázdniny, aspoň na počátku pandemie.

Druhá skupina rodičů zastává zcela opačný názor, že děti měly známky horší než za doby prezenční výuky ve škole:

Informant IJ:

Myslím, že to bylo horší. Obecně psaní testů, kdy zadání bylo na displeji, syn počítal se zapnutou kamerou na papír, který následně musel vyfotit a do určité minuty poslat, jinak by dostal pětku... to bylo komplikované a stresující. Takže to se na jeho výkonech podepsalo.

Informant KL:

No, bylo horší. Děti, co se neúčastnily distanční výuky, nebo měly výmluvy, omluvenky, neměly vybavení, tak na tom byly vlastně lépe než ty, které se účastnily, dělaly úkoly a zápisky. No a když se přišlo do školy, tak ti lajdáci, kteří na to kašlali, na tom byli lépe než ti, co se učili a měli všechno v pořádku.

Poslední skupina informantů tvrdí, že hodnocení jejich dítěte zůstalo stejné, případně se změnil způsob hodnocení:

Informant AB:

Ne, řekla bych, že to hodnocení bylo stejný, ale samozřejmě to bylo o tom, že děti si něco mohly vyhledat nebo najít. Asi to šlo ošulit, ale hodnocení od těch učitelů bylo určité stejný jako ve škole.

Informant CD:

Ne, tohle zůstalo stejný, hodnocení odpovídalo, moc se toho nezměnilo. Teda až na to, že syn měl na učení svůj klid, a někdy se jeho výsledky zlepšily, o ho to občas bavilo.

Informant EF:

Myslím, že odpovídalo tomu, že byl hodnocen tak, jak byl hodnocen předtím.

Informant OP:

Mám za to, že zkoušením on-line přibýlo známek. Ale žádný výkyv jsem nezaznamenal, známky měl pořád stejné jako při prezenční výuce.

Informant QR:

V hodnocení to byla velká změna, protože bylo hodnoceno slovně. Na jednu stranu to byl celkem nezvyk, protože jsme byli zvyklí na známky, a druhou stranu paní učitelka si s hodnocením dala vždycky práci, takže to mělo mnohem vyšší vypovídající hodnotu.

6.4 Změny u dětí během distanční výuky z pohledu rodičů

Jaké změny pozorovali rodiče dětí na 2. stupni ZŠ svých dětí během distanční výuky oproti prezenční výuce? bylo znění čtvrté dílčí výzkumné otázky. U dětí se během distanční výuky projevila laxnost, lenost a pohodlnost. V důsledku sociální izolace, tedy stavem, kdy byly odříznuty od osobního kontaktu se svými vrstevníky, se jejich pozornost během distanční výuky horšila. Důvodem byl virtuální kontakt s vrstevníky na úkor distanční výuky.

Informant AB:

Ale taky to bylo náročné v tom, že děti ze začátku fungovaly, ale pak vlastně možná vlivem, že bylo hezký počasí venku, začaly být děti byly takový bezprizorní... My bydlíme na menším městečku nebo spíš na větší vesnici, tak se ty děti tady hodně scházely a udržet je u těch úkolů, když nebyla vlastně moc ani kontrola. I když jsme úkoly posílali učitelům na kontrolu, bylo někdy nad moje síly udržet je v pracovním tempu a dojet ten první rok distančně. /.../

Informant CD:

Ano, zlenivěl. Na druhou stranu, když to viděl u učitelů, že se taky nepředřou, tak se není čemu divit. On to jako dělal, ale vidím to na něm, že teď je otrávenej z toho, že jako musí do školy. Už si navykli, že to jde vlastně i jinak, takže je to pro ně změna. Navíc je v devítce, kde v tomto pololetí mu o nic nejde a vlastně se ho to moc netýká. Nechce se mu vlastně vůbec nic, protože když to šlo 2 roky takhle, proč by to nemohlo pokračovat. Takže jo, úkoly dělal, dělá je i teď, ale má to celkem na háku.

Informant EF:

U mého syna to bylo specifické. Jako Asperger neumí moc lhát, podvádět a v podstatě nemá žádné sociální sítě, nefunguje na nich. Neměl žádnou šanci, že by podváděl, na rozdíl od starší dcery, která je na gymnáziu, a během testu si telefonovala se spolužačkami. Je to krutá realita, ale je to tak. Syn takové možnosti nemá, nevyužívá, čili byl poctivý během té výuky. A to ho možná stálo kus duševního zdraví.“

Informant GH:

No, on ten náš je takovej flink, všechno ho obtěžuje, takže bychom s ním museli všechno neustále řešit. Manželka mu pomáhala s projekty, nějaké mapy a tak. Ale byl nutný dozor, aby něco dělal, protože se

mu opravdu nechtělo. Hodně zpohodlně. Během prezenční výuky tomu tak nebylo, to se připravoval většinou sám, protože věděl, že testy ve škole se nedají nijak obejít. Já bych řekl, že se jeho přístup zhoršil, a od té doby se vůbec nechce učit. Viděl, že škola se dá dělat i z pohodlí domova, tak proč by se namáhal. Už mu je kolikrát zatěžko, aby ráno do té školy vstal.

Informant IJ:

No, musel u učení být mnohem déle, protože se museli hodně věcí doučit doma. No a někde chyběl samozřejmě výklad. Dobrý výklad ve škole je podle mě poloviční cesta k úspěchu.

Informant KL:

No, ona je ctižádostivá, takže pořád jede stejně. Ale dělá vrcholově sport, takže je to pro ni těžké. Je v jazykové třídě a musí dělat hromadu úkolů ze dne na den, takže to se sportem moc nestíhá, pak se do půlnoci učí.

Informant MN:

Ano, neučila se. Ale vůbec. Hodně zlenivěla, protože věděla, že testy může opsat, případně že je zvládne, protože nebudou těžké.

Informant OP:

Mé dítě mělo více času a zadané úkoly v elektronickém prostředí plnilo raději. S přibývajícím délkou přišla ztráta motivace, což byl problém, ale zvládli jsme to.

Informant QR:

Myslím, že ho to místy bavilo víc než ve škole, protože měl na zpracování úkolů více času, který mu při prezenční výuce chyběl. Syn má logopedický problém, takže zejména během výuky češtiny a angličtiny mu vlastní tempo práce maximálně vyhovovalo.

V otázce zaměřené na vztah a názor na učitele z pohledu dětí rodiče uvádí, že se buď vztah a názor dítěte na učitele z jejich pohledu nezměnil, nebo se zhoršil:

Informant AB:

Ne, ten byl pořád stejný. Oni byli hrozně rádi, když se třeba sešli nebo dostali prostor mezi sebou si popovídat. Moje dcera má mladého pana učitele třídního, který dělal třídnické hodiny a dával jim v hodinách prostor, aby si děti popovídaly. Snažil se udržovat kolektiv mezi dětmi. Já jsem byla maximálně spokojená, nemůžu říct půl slova, a myslím, že dcera taky.

Informant CD:

...ty vztahy jsou stejné. Můj syn celkem laxní a flegmatický, takže tohle se ho to jakože nedotklo.

Informant EF:

Já si myslím, že se neproměnil. Zas to možná souvisí s tou diagnózou, což se možná omlouvám, že ovlivní tento výstup, ale syn má ohromný respekt vůči kantorům. Já jsem kantor a je z kantorské rodiny, takže u nás se o kantorech mluví jedině dobře. A to, co já tady říkám, že to škola nezvládla, jsme nikdy před ním neprezentovali. On se k tomu snažil přistoupit flexibilně, což pro něj bylo těžký, ale nemyslím si, že by nějak výrazně změnil názor. My jsme si s manželem řekli svoje a on to bral, jak to je. Myslím, že názor nezměnil.

Informant GH:

Byl pořád stejný, akorát ke konci si už lezli na nervy. Paní učitelka nějak nezvládla ten konec školního roku a loučení s devítkou, takže jsme ve finále byli rádi, že je konec a syn jde na střední školu. Kdyby v září šel do stejné třídy ke stejné třídní, tak by to byly asi pořádný galeje.

Informant IJ:

Tak co pozoruji, vztah je horší, přirovnal bych to k šikaně mého dítěte. Nevím, zda to má spojitost se sportovním založením mého dítěte, ale ano, vztah se změnil k horšímu. Distanční výuka se na vztazích podepsala převážně negativně. Učitel neustále děti podezírá z podvodu, nevěří jim, dělá jim naschvály. Ještě štěstí, že zbývají poslední tři měsíce do konce školního roku.

Informant KL:

Ano, rozhodně. K horšímu. Vlastně od nástupu na druhý stupeň byla mimo prvního pololetí v 6. třídě na distanční výuce, s některými učiteli se ani osobně nepoznala. Někteří se opravdu projevovali nevhodně,

jejich požadavky a nátlak z jejich strany byl enormní, několikrát jsme to řešili s vedením školy. Po návratu do školy je její vnímání ovlivněno touto zkušeností.

Informant MN:

Nepozoruji, protože se jí učitelé změnili. Samozřejmě, jako každý puberták občas nadávala, ale tím, že měla výuku celkem v pohodě, tak si ani moc nestěžovala. Tento školní rok začala s novými učiteli i s novou třídní učitelkou, takže změnu názoru nepozoruji.

Informant OP:

Asi se nestalo nic zásadního. Jeho názor zůstal téměř neměnný.

Informant QR:

Po distanční výuce se zdá být lepší. Kéž by to vydrželo napořád.

6.5 Platy učitelů z pohledu rodičů

Poslední dílčí výzkumnou otázkou byla: „**Jak rodiče dětí na druhém stupni ZŠ vnímají finanční ohodnocení učitelů?**“ Odpovědi rodičů by se daly rozdělit do 3 kategorií. První skupina rodičů si myslí, že učitelé berou adekvátní plat, tedy jsou za svoji práci ohodnoceni odpovídající částkou.

Informant AB:

...No, já nevím. Na jednu stranu je učitel vysokoškolsky vzdělaný člověk, na druhou stranu vnímám, že učitel má takové velké výhody, viz třeba prázdniny nebo mi přijde i ta pracovní doba, že je kratší, i když vím, že učitel má hodně těch příprav... Nemyslím si, že učitelé jsou na tom nejhůř.

Informant IJ:

Nedávno jsem četl článek, že průměrná mzda učitele je 47.000 Kč hrubého. Myslím si, že to už je zajímavý plat a rozhodně bych za tento plat odváděl 100 % práci, což si nemyslím, že u mého syna je.

Druhá skupina je tvořena rodiči, kteří by učitelům, kteří během distanční výuky pracovali jako při prezenční výuce, by na platu přidali a naopak těm, kteří distanční výuku ignorovali, nebo k ní přistupovali nejjednodušším možným způsobem, by plat snížili.

Informant CD:

Jelikož jsem učila a vím, kolik jsem brala a co jsem ve škole dělala, a to jsem měla malotřídku, tak si myslím, že jsem měla adekvátní ohodnocení. Nemyslím si, že by byli podhodnocení, ale záleží škola od školy, že jo. Ale jsou učitelé, co by za svojí práci zasloužili mnohem víc než to, co mají. Pak je tady ale i ta skupina, co by plný plat za to, co předvedla během online výuky, dostat neměla.

Informant GH:

No, když jsem viděl distanční výuku svých dětí, tak jsem si říkal, že za tohle berou plnej plat? To bylo strašný, to se pak nedivím, že ta společnost povolání učitele odsuzuje. Jako nejde to paušalizovat, samozřejmě jsou učitelé, kteří během distanční výuky dělali všechno, snažili se maximálně vyjít dětem vstříc, hledali různé způsoby, jak jim látku zatraktivnit a tak. Když to ale porovnám se svojí manželkou, tak manželka je OSVČ a ví, že co si nevydělá, to nemá. Během dovolené nemá žádný příjem, během nemoci taky ne. Na základce si učitelka odučí svých 6 hodin, během distanční výuky kolikrát ještě méně, ani se nedělalo doučování. Hlavně, aby byla brzo doma. Skončí o půl jedné, má 2 měsíce prázdnin, neudělá lautr nic navíc, a má za to v podstatě velmi slušně zapláceno. Přijde mi to nefér vůči těm, kteří opravdu pracují a dělají všechno, precizně a pečlivě. Za sebe bych ještě rozlišil platy na základní škole a na střední, protože ta náplň je jiná. Takže ano i ne.

Informant KL:

Tak učitelé, co jsou opravdu učitelé, ti by zasloužili přidat. A Ti učitelé neučitelé ubrat. Aby to bylo spravedlivé.

Informant QR:

To je velmi individuální, záleží na několika faktorech, třeba jak ředitelé pracují s odměnami.

Poslední kategorii tvoří rodiče, kteří se domnívají, že učitelské povolání je podhodnoceno, a že by učitelé zasloužili za svojí práci platy zvýšit:

Informant EF:

Já si stále myslím, že by se mohlo udělat ještě víc.

Informant MN:

Ne, ani omylem. Za ty nervy a tunu papírování berou pořád ještě málo.

Informant OP:

Vzhledem k nárokům by si zasloužili daleko vyšší ohodnocení, ostatně jako i jiná povolání.

6.6 Učitel a jeho povolání očima rodičů

Odpovědi na hlavní výzkumnou otázku ukazují, že většina informantů změnila po zkušenosti s distanční výukou názor na pedagogickou profesi. Hlavní výzkumnou otázkou této práce je: ***Jak se změnil pohled rodičů žáků na druhém stupni ZŠ během pandemie covidu-19 na učitele?***

Názory jsou různé. Někteří rodiče nově zastávají názor, že povolání pedagoga je opravdu náročné:

Informant AB:

No, takhle, já jsem si vždycky myslela, že být učitele není žádný jednoduchý povolání, protože je prostě těžký zaujmout děti a něco je naučit. Hlavně při tom počtu, kolik jich má učitel ve třídě. Stejně tak jsou potřeba znalosti a chvilky. Ty děti jsou každý jiný a pro mě je to velice náročný povolání, a myslím si, že pokud ten učitel tu práci dělá dobře a rád, tak skutečně je to dřina. A je to jedno, jestli máš učitele v online prostředí, nebo jestli je máš „face to face.“/.../

Informant CD:

No, neměli to jednoduchý, to samozřejmě neměl nikdo, ale viděla jsem, že to je pěkná dřina, teda u těch, co to neflákali a fakt jeli pořád na plný plyn. Příprava těch materiálů, změna ze dne na den, kdy se muselo všechno od základů změnit, zajišťovat do toho všechnu tu agendu, nařízení, komunikovat se všemi rodiči, to nebylo lehký. Bylo vidět, že to není taková brnkačka za 40 litrů, jak říkají v televizi.

Informant EF:

Ano, ovlivnila. Snažím se to jako profík nedávat moc najevo, ale ovlivnila. U mě někteří získali, ale je to velice individuální, ohromný obdiv, a u některých mám pocit, že tomu nedali, co měli. Ani se nechovali podle mě tak, jak měli, bohužel. /.../ No, bude to vždycky individuální. To je můj pohled. Záleží, jak který kantor to uchopil, dále pak na klimatu školy, jak se snažila, jak podporovalo vedení kantory a tak. Někteří kantoři jsou úžasný. Přála bych si, aby všichni kantoři mého syna byli tací, jako je ten a ten, a pak mám opačnou zkušenost, když vidím některé učitelé, kteří o půl druhé jdou s taštičkou domů a to nechápu, jako kantor gymnaziální. /.../ Já to budu vždycky vidět individuálně, ale je tam ta moje profese a zkušenost, kterou do toho promítám. Obecně si myslím, že spousta rodičů, pokud, to klapalo a fungovala ta online výuka, i když to chvíli trvalo, než se to rozjelo, tak kantoři získali podle nich obdiv, protože dokázali mnozí to fantasticky uchopit a zvládat, ale jsou taky případy, co to nezvládly, a pak ten názor těch rodičů bude na ně negativní. Podle mě to bude velmi různorodé, podle té atmosféry té školy a jednotlivých přístupů kantorů. Je těžké na to odpovědět.

Informant GH:

No, já jsem to změnil, až když jsem se učitelem stal. Moje manželka taky. Teď už je vidět, že to je opravdu dřina a není to takové leháro, jak se v televizi říká. Záleží asi škola od školy, osobně mi přijde, že na základních školách na to učitelé dlabou, že k tomu přistupují laxně. Jsou to takoví salámisté. Učivo se někdy dožene, někdy do učí, ale nikdo neví kdy. /.../

Informant MN:

Ano, změnil. Každému bych přidala aspoň 30.000 Kč, protože za ty nervy s dětma mají málo. Ono se pořád říká, že nic nemusí dělat, pracují málo a mají klid. No, není tomu tak. Stačilo mi občas poslouchat výklad a musím říct, že kantořina je nedocenené povolání.

Druhou skupinu tvoří rodiče, kteří s distanční výukou svých dětí nebyli spokojeni, a proto je jejich názor na kantořinu stále negativní:

Informant IJ:

No, rozhodně ano. Když porovnám různé další profese, a to do musí vykonat ve svých profesích dennodenně, tak teď se mi zdá, pokud se to nevrátí do normálu jako v roce 2019, teda pokud to je vůbec možné, ta cítím výrazné zpoždění, navýšení platů a klid. Když někomu dám peníze a vidí, že proto nemusí vykonávat tolik, co před tím, když ty peníze neměli a požadovali je, tak samozřejmě zleniví.

Informant KL:

Asi ano. Já jsem byla vychovávána v tom, že učitel, matka a babička mají pravdu, poslouchají se a mají respekt. Ale teď někteří učitelé jsou opravdu mimo.

Poslední skupinou jsou rodiče, kteří nezměnili během distanční výuky názor. Jejich stanovisko je pak, takové, že učitelství je náročné povolání:

Informant OP:

Ne. Jedná se nepostradatelné a těžké povolání.

Informant QR:

Nezměnil. I ze své zkušenosti mohu říct, že je to velmi náročné a v případě hybridní výuky velmi vyčerpávající. Bohužel, veřejnost tohle nevidí. Stejně jako zdravotníci, i školství jelo dál na plné obrátky a taky to mělo na nás dopady, i když ne tak strašné jako u lékařů. Nic méně provoz se u nás nezastavil a ze dne na den se taky změnil.

6.7 Pohledy na výzkumné otázky z různých perspektiv

Výsledky průzkumného šetření lze interpretovat i jiným způsobem, než je uvedeno výše, a to následovně:

A. Podle pohlaví dítěte

Z přepisů rozhovorů lze vyčíst, že u chlapců přetrvávaly problémy se soustředěním a plněním svých studijních povinností. Místo sledování výkladu se věnovali raději jiným věcem, jako například chatování s kamarády. Většina rodičů svých synů uvedla, že jejich děti zlenivěly, jejich přístup ke školním povinnostem byl více laxní, a zároveň byl nutný dozor druhé osoby u dětí během přípravy na vyučování (viz informanti CD, OP, GH).

U dívek se situace také změnila, ale ne tak dramaticky. Dívky se snažily plnit si své povinnosti, průběžně se připravovat na výuku, byly více samostatné než chlapci. Určité zpoždění je u některých děvčat rovněž patrné, nikoliv však v tak velké míře jako u chlapců (viz informanti AB, MN)

B. Podle třídy, kterou dítě navštěvuje

Pokud budou výsledky interpretovány z hlediska ročníků, které dítě navštěvuje, je patrné, že současní žáci 9. třídy byli distanční výukou poznamenáni nejvíce. Po dvouleté zkušenosti s výukou na dálku přetrvává absence studijních návyků, aktivita ve vyučování či pravidelná příprava do školy, panuje negativní postoj ke škole. Stejně tak přetrvávají problémy s denním řádem a demotivací (viz informanti CD, GH). Jejich negativní postoj pak podporuje výzkum s názvem „**Postoje rodičů ke vzdělávání v ČR a k učitelské profesi**“, který dospěl k závěru, že „počet rodičů s žáky v 9. třídě (dále devátáci), kteří hodnotí školství negativně, od roku 2009 stoupl z 27 % na 36 % (tedy zhruba o třetinu)“ (Prokop, Kunc, Korbel, s. 2).

C. Podle pohlaví rodiče

Z hlediska pohlaví informanta lze usuzovat, že matky dětí podávaly komplexnější informace o distanční výuce svého dítěte, lépe se v celé problematice orientovaly oproti otcům (viz informant GH). U otců byly odpovědi stručnější, avšak měly podobnou vypovídající hodnotu jako výpovědi matek (viz informanti GH, IJ, OP). Otcové oproti matkám viděli problém v motivaci svého dítěte, která s dlouhotrvající

distanční výukou klesala, dále jako problém označovali absenci pravidel a řádu během výuky.

Matky se ve svých odpovědích většinou zaměřovaly na přístup učitele k dítěti, jeho postup během výuky a následnou domácí přípravu dětí, která byla ve většině případů časově náročnější než v době prezenční výuky. V rámci domácí přípravy do školy během distanční výuky matky jednoznačně vedly.

D. Podle povolání rodiče

Pokud je bráno v potaz povolání rodiče, lze rozdělit informanty do dvou skupin. První skupinou jsou učitelé nebo pedagogičtí pracovníci, kteří aktivně pracují ve školství (Informanti, EF, GH, QR). Druhou skupinou jsou pak ostatní rodiče, kteří ve školství aktivně nepracují, protože se věnují jiné profesi.

Aktivní pracovníci ve školství chápali problém distanční výuky i z druhé strany, tedy z hlediska jejich profese. Nedá se tvrdit, že by názor na učitelské povolání měli jiný než ostatní rodiče vykonávající jiné povolání. Problematiku distanční výuky vnímali individuálně, tedy podobně jako rodiče jiné profese. Sami nebyli spokojeni s distanční výukou u některých učitelů svých dětí, jejich názor se proměnil na konkrétní učitele v závislosti na jejich přístupu (viz informanti EF, GH, QR).

Rodiče, jejichž povolání není v oblasti školství, přistupovali k celé situaci rovněž individuálně, jejich názor na učitelské povolání byl ovlivněn distanční výukou jejich dítěte. Pokud distanční výuka probíhala a na dobré úrovni, vyučující spolupracoval s dětmi a celý proces vzdělávání fungoval téměř beze změny jako v době prezenční výuky, byli rodiče spokojeni a jejich pohled na učitelské povolání byl pozitivně ovlivněn (informanti AB, OP). V opačném případě se jejich pohled negativně proměnil (informanti IJ, KL).

E. Podle počtu dětí

U rodičů, kteří měli více než jedno dítě na distanční výuce (informanti AB, EF, GH, IJ, KL), byl jejich pohled širší, neboť zde byla možnost srovnání s druhým dítětem na

distanční výuce. Informanti uváděli mnohem větší časovou náročnost a větší nároky na jejich osobu (skloubit zaměstnání a přípravu dětí do školy).

Pokud rodiče uvedli srovnání s 1. stupněm základní školy, popisovali, že kvalita distanční výuky na 1. stupni byla horší než na 2. stupni (malý počet online přenosů, minimalizace učební látky, větší nároky na domácí přípravu). Pokud porovnávali s druhým dítětem na střední škole, vycházela středoškolská distanční výuka jako téměř bezproblémová, neboť jejich dítě bylo samostatné a řešilo si přípravu do školy a věci související samostatně. Jeden informant uvedl, že je jeho dítě od září na střední škole (absolvovalo poslední 2 roky základní školy distančním způsobem) a přetrvávají u něj nedostatky v oblasti učiva základní školy.

7. DISKUSE

Na výsledky výzkumného šetření je možné nahlížet z několika perspektiv (viz 6. kapitola). Distanční výuka ovlivnila nejen vzdělávání na celém území naší republiky, ale také pohledy rodičů na učitelské povolání. Jejich pohled byl ovlivněn zkušeností, kterou získali během distanční výuky svých dětí tím, že měli možnost nahlédnout do vzdělávacího procesu.

Z výzkumného šetření vyplývá, že distanční výuka měla různé podoby, které se odvíjely od přístupu konkrétního učitele. Často docházelo k přetěžování žáků domácími úkoly, nebo zadávání samostudia (viz informant IJ):

No, distanční výuka, to byla kapitola sama pro sebe. První zkušenost a doufám, že poslední. Špatná komunikace, když budu mluvit o třídním, dále neskutečné přetěžování žáků, práce do osmi, do deseti do večera... Myslím si, že to nebylo dobře. Kvitovali jsme to, když se po 2 letech rozvolnilo a mohli děti chodit do školy, protože pro mě to bylo neskutečné. Přetěžování, velká zátěž, a hlavně nesprávné vyložení látky, nepochopení učiva, nebyl tam ten osobní kontakt, jen to prostě zprostředkované přes počítač a elektroniku, nic víc. S učiteli pak nebyla vůbec žádná domluva, o tom, že by udělali něco navíc, nemohla být ani řeč.

což potvrzuje Rokos a Vančura (2020) ve své studii Distanční výuka při opatřeních spojených s koronavirovou pandemií – pohled očima učitelů, žáků a jejich rodičů.

Ti ve své studii konkrétně uvádí, že „/.../rodiče kritizovali množství zadaných úkolů a nejednotnost v jejich zadávání. Tímto je myšleno, že každý z učitelů používal jinou platformu, kam úkoly nahrával, tudíž je rodiče, resp. žáci, museli průběžně kontrolovat“, dále pak „časové dispozice, zejména ve vztahu k vlastním pracovním povinnostem. Často také zmiňovali nutnost si samostatně danou problematiku nastudovat, protože si ji již nepamatují z doby své školní docházky, vlastní nedostatečné pedagogické dovednosti a obecně chybějící výklad učitele.“

Toto tvrzení potvrzuje výrok informanta CD, kde na otázku, zda bylo náročnější pomáhat synovi s přípravou do školy, odpověděl: „Náročnější to bylo na čas. Určitě, protože pomáhat jsem musela, musela jsem vysvětlovat látku za učitele, jak už jsem říkala. V tom to bylo náročnější na čas, to mě deptalo...“

Na druhé straně měla distanční výuka i pozitivní dopady, například plánování si svých povinností samostatně podle individuálních potřeb žáka. Dále „za pozitivní efekt distanční výuky lze obecně považovat seznámení se s novými způsoby online výuky a rozvinutí dovedností učitelů, žáků i rodičů spojených s digitální gramotností.“ (Rokos, Vančura, 2020, s. 144).

Ačkoliv byla distanční výuka od školního roku 2020/2021 povinná, její formy byly různé. Učitelé se museli ze dne na den přizpůsobit a postupem času neustále učit a zdokonalovat se ve virtuálním prostředí. Jejich práce se změnila a bylo nutné se na co nejrychleji adaptovat na nastalou situaci. Jak uvádí předsedkyně Učitelské platformy Petra Mazancová v česko-slovenské online debatě pro společnost EDUin (2020):

Základní zkušenost je, že pokud nemáte se svými žáky vztah, tak to učení nefunguje. To platí i o učení na dálku. /.../ Když zmizí bič povinné účasti, musíte o tom, co učíte a zda je to efektivní, mnohem víc přemýšlet. /.../ Frontální vyučování v on-line prostředí postrádá smysl ještě zřetelněji než při běžné výuce.

Změna pohledu rodičů na učitele je zcela individuální, a závisí na zkušenosti rodičů, a to nejen s distanční výukou. Toto tvrzení pak potvrzuje Čapek (2013), který píše, že běžný rodič přijde do školy párkrát do roka za účelem rozpravy s učitelem, při které většinou neslyší příjemné věci. Dále jmenuje rizikové faktory, které mohou vést k problémovému vztahu a názoru na učitelské povolání, jako je nedostatek času, riziko exkluzivity, pracovní vytížení na straně učitelů, nepřípravenost učitelů na pravidelnou komunikaci s rodiči, převažování tradičních názorů na školu na straně rodičů. „Vedle těchto limitů se mohou do rozvoje spolupráce promítat předsudky nebo negativní zkušenosti jak na straně učitelů, tak rodičů (s.21).“

ZÁVĚR

Bakalářská práce se týkala změny postavení učitele v době distanční výuky z pohledu rodičů žáků na druhém stupni základní školy. Výsledky šetření ukazují, že proměna názorů na učitelské povolání proběhla u většiny z dotazovaných informantů. Liší se však v pozitivitě a negativitě názorů. Jejich názor je ovlivněn zkušeností s distanční výukou, přístupem učitele k výuce a komunikací ze strany školy k rodičům.

Pedagogická profese prošla v posledních dvou letech nečekanou revolucí, která změnila dosavadní přístup k výuce. Digitalizace materiálů, nové aplikace a přístupy ve výuce, odborná školení, zlepšení práce s výpočetní technikou, nové způsoby a metody v rámci vyučovacích hodin a plnění úkolů, to vše přišlo do školství za doby distanční výuky.

Rodiče měli neopakovatelnou možnost podívat se, jak vzdělávací proces probíhá, jak se změnil od dob, kdy oni sami byli žáky a žákyněmi na základní škole. Sami si tak mohli udělat názor na výuku svých dětí, který se určitým způsobem změnil. Tam, kde distanční výuka probíhala na dobré úrovni, se pozitivně odrazil názor na učitele u rodičů. Tam, kde docházelo pouze k zadávání domácích úkolů, přetrvávala absence výkladů a byl vyvíjen tlak nejen na žáky, ale i jejich rodiče, byl názor rodičů negativní.

Na závěr bakalářské práce si autor dovoluje uvést citát Milтона Fiedmana z knihy Kapitalismus a svoboda:

S úctou k platům učitelů, hlavním problém nespočívá v tom, že jsou v průměru příliš nízké – ve skutečnosti mohou být v průměru klidně i příliš vysoké – ale že jsou příliš jednotné a svazující. Špatní učitelé jsou značně přepláceni a dobří učitelé jsou značně nedocení. Platové tabulky mají sklon sjednocovat a řídit se věkem, dosaženými akademickými tituly a získanými osvědčeními spíše než skutečným
přínosem.

ZDROJE TIŠTĚNÉ LITERATURY

- Čapek, R. (2013). *Učitel a rodič*. Grada.
- Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Paido.
- Jůva, V. (1987). *Vývoj pedagogického myšlení*. UJEP.
- Kasper, T., & Kasperová, D. (2017). *Dějiny pedagogiky*. Grada.
- Morkes, F. (1999). *Učitelé a školy v proměnách času*. Pedagogické centrum.
- Prokeš, J. (2000). *Školní pedagogika: 3. díl*. MUNI.
- Stodůlková, E., & Zapletalová, E. (2015). *Pedagogika pro střední školy*. Machart.
- Šedřová, K., & Švaříček, R. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Portál.
- Šmahelová, B. (2008). *Nástin vývoje pedagogického myšlení*. MSD.
- Váňová, R. (1997) *Vzdělávání učitelů v českých zemích*. In: Vališová A., & Kasíková, H. (eds.) *Pedagogika pro učitele* (s. 27-28). Grada.

ZDROJE ELEKTRONICKÉ LITERATURY

CVVM. (2019). *Prestiž povolání*. CVVM. <https://nsp.cz/aktuality/prestizni-povolani>

ČTK, & idnes.cz. 21.5.2019. *V českých školách chybí stovky učitelů. Ministr Plaga plánuje řešení*. www.idnes.cz. https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ceske-skolstvi-nedostatek-ucitelu-skola-ucitele-ministr-robert-plaga.A190521_160329_domaci_kuce

Dolton, P., Marcenaro, O., De Vries, R., & She Po-Wen (2018). *Global Teacher Status Index 2018*. Varkey Foundation. <https://www.varkeyfoundation.org/what-we-do/research/global-teacher-status-index-2018>

EDUin. 5.5.2020. Jak si učitelé a rodiče poradili s distančním vzděláváním? Poslechněte si debatu o českých a slovenských zkušenostech. www.eduin.cz. <https://www.eduin.cz/clanky/jak-si-ucitele-a-rodice-poradili-s-distancnim-vzdelavanim-poslechnete-si-debatu-o-ceskych-a-slovenskych-zkusenostech/>

Forum 24. 11.12.2020. Distanční výuka způsobila u dětí 30procentní nárůst psychických obtíží. www.forum24.cz. <https://www.forum24.cz/distancni-vyuka-zpusobila-u-deti-30procentni-narust-psychickych-obtizi/>

Friedlaenderová, H. (2021). *Vzdělávání v době pandemie*. Nielsen Admosphere. <https://imageold.nielsen-admosphere.cz/wp-content/2021/05/Vzdelavani-v-dobe-pandemie.pdf>

Frombergerová, A. (2020). *Distanční vzdělávání v době pandemie pohledem čtyř účastníků vzdělávacího procesu*. In: *Pedagogická orientace: Vědecký časopis České pedagogické společnosti*. 2020. Ročník 30(2), (s. 221-230). MUNI. <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/14141/11814>

Fryč, J., Matoušková, Z., Katzová, P., Kovář, K., Beran, J., Valachová, I., Seifert, L., Běťáková, M., Hrdlička, F., & kolektiv autorů Hlavních směrů vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. (2020 b). *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. MŠMT. <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

Gabriel, M. (2021). *Teachers in Europe: Careers, Development and Well-being*. Eurydice. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teachers-europe-careers-development-and-well-being_en

Gargulák, K., Hrdinová, R., & Hřebecký, M. (2021). *Příběh zákona o pedagogických pracovnících a změny předpokladů pro výkon pedagogické profese*. EDUin. https://www.eduin.cz/wp-content/uploads/2021/01/EDUin_pribeh-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich.docx.pdf

Koucký, J. (20.5.2021). Srovnání mzdového vývoje ve školství a v české ekonomice 2015–2020. www.pages.pedf.cuni.cz. <https://pages.pedf.cuni.cz/nedostatekucitelu/platy-ucitelu-zdolavaji-rekordy/>

MŠMT. (2020 a). *Harmonogram uvolnění škol a školských zařízení*. MŠMT. <https://www.msmt.cz/harmonogram-uvolnovani-opatreni-v-oblasti-skolstvi>

MŠMT. (2021 a). *Přehled provozu škol v období pandemie COVID19: jaro 2020-2021*. MŠMT. <https://www.klickevzdelani.cz/Napoveda-Management-skol/category/provozni-zalezitosti/msmt-prehled-provozu-skol-v-obdobi-pandemie-covid19-jaro-2020-2021>

MŠMT. (2021 b). *Informace pro školy a školská zařízení k navýšení platových tarifů pedagogických pracovníků od 1. 1. 2022a informace k financování činnosti škol a školských zařízení v podmínkách rozpočtového provizoria*. MŠMT. <https://www.edu.cz/informace-msmt-k-navyseni-platovych-tarifu-pedagogickych-pracovniku-od-1-1-2022-a-k-financovani-v-podminkach-rozpoctoveho-provizoria-pro-skoly-a-skolska-zarizeni/>

MŠMT. (2021 c). *Věstník Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Ročník 77 (8). MŠMT. <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vestnik-msmt-08-2021>

MŠMT. (7.1.2020 b). *Příprava strategie 2030+*. www.msmt.cz. <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/priprava-strategie-2030>

MZDR. (2020). *Mimořádné opatření: Č. j.: MZDR 10676/2020-1/MIN/KAN.*
MZDR. <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/wepub/18696/40547/Mimo%C5%99%C3%A1dn%C3%A9%20opat%C5%99en%C3%AD%20-%20uzav%C5%99en%C3%AD%20z%C3%A1kladn%C3%ADch,%20st%C5%99edn%C3%AADch%20a%20vysok%C3%BDch%20%C5%A1kol%20od%2011.%203.%202020.pdf>

Prokop, D., Kunc, M., Korbel, V. (2020). *Postoje rodičů ke vzdělávání v ČR a k učitelské profesi.* Česká spořitelna a EDUin.
<https://drive.google.com/file/d/1PQGYTwlgGMc0LtCrP786mVuXCURmhyRU/view>

Rokos, L., & Vančura, M. (2020). *Distanční výuka při opatřeních spojených s koronavirovou pandemií – pohled očima učitelů, žáků a jejich rodičů.* In: *Pedagogická orientace: Vědecký časopis České pedagogické společnosti.* 2020. Ročník 30(2), (s. 122-155). MUNI. <http://www.pedagogicke.info/2020/12/lukas-rokos-michal-vancura-distancni.html>

SCIO. (2018). *Přilákejme k pedagogice studenty, které by bavilo učit.* SCIO.
<https://www.scio.cz/download/TZ-ucitele-a-pedagogika.pdf>

Thompson, G. (2021). *The Global Report on the Status of Teachers 2021.* Education International. <https://www.ei-ie.org/en/item/25403:the-global-report-on-the-status-of-teachers-2021>

Vláda České republiky. (2021). *USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 25. října 2021 č. 947 k mimořádnému opatření Ministerstva zdravotnictví o screeningovém testování ve školách.* Vláda České republiky. <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/testovani-ve-skolach-0947.pdf>

Zatloukal, T. a kol. (2020). *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy: Výroční zpráva 2019/2020.* ČŠI. [https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Kvalita-a-efektivita-vzdelavani-a-vzdelavaci-s-\(3\)](https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Kvalita-a-efektivita-vzdelavani-a-vzdelavaci-s-(3))

SEZNAM PŘÍLOH

Přepis polostrukturovaného rozhovoru s informantem AB

Přepis polostrukturovaného rozhovoru s informantem CD

Přepis polostrukturovaného rozhovoru s informantem EF

Přepis polostrukturovaného rozhovoru s informantem GH

Přepis polostrukturovaného rozhovoru s informantem IJ

Přepis polostrukturovaného rozhovoru s informantem KL

Přepis polostrukturovaného rozhovoru s informantem MN

Přepis polostrukturovaného rozhovoru s informantem OP

Přepis polostrukturovaného rozhovoru s informantem QR

PŘEPIS POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU S INFORMANTEM AB

A: „Ahoj AB, dělám rozhovor ke své bakalářské práci, kde mě zajímá, jak se změnil pohled rodičů žáků na druhém stupni ZŠ během pandemie covidu-19 na učitele? Než začneme, poprosím Tě o vyslovení souhlasu s nahráváním tohoto rozhovoru pro účely a následné zpracování bakalářské práce. Neboj se, všechno bude anonymizované a užito jen pro následnou analýzu sběru dat a vyhodnocení.“

AB: „Ano, souhlasím, klidně Ti to i zopakuji.“

A: „Dobře, děkuji. Mohla bys mi, na úplný začátek říct, něco o sobě, kde pracuješ a jak staré děti máš?

AB: „Tak jmenuji se AB, je mi 40 let, pracuji v automobilovém průmyslu. Studuju vysokou školu stejně jako ty a mám 2 děti, mladší dceru na prvním stupni, starší dceru na druhém stupni, teď je v 8. třídě.“

A: „Výborně, moc děkuji. Teď se dostaneme k tématu mé bakalářské práce. Já zkoumám teda jak se změnil pohled rodičů žáků na 2. stupni základní školy na učitele, během pandemie covidu-19. Nejdřív bych se Tě zeptal, **jak bys popsala ty svůj vztah s učitelem svého dítěte na 2. stupni před tím, než se školy zavřely?**“

AB: „Naprosto dokonale, perfektní, nemám, co bych vytknula. Na druhém stupni rozhodně ne.“

A: „**A jakej vztah mělo tvoje dítě s učitelem před distanční výukou?**“

AB: „Taky. Taky perfektní.“

A: „**Nebyl tam žádný problém, nic takového?**“

AB: „Ne ne, nikdy.“

A: „Dobře. **Když se teda zavíraly školy a přecházelo na distanční výuku, jakej byl přechod u Tvého dítěte? Pozorovala jsi tam nějaké problémy, komplikace? Jak to probíhalo?**“

AB: „No tak v té první vlně pandemie v březnu před dvouma rokama, v březnu 2020, tak tam byly problémy řekla bych u všech, protože ta společnost na to nebyla připravena. Takže byly problémy v tom, že nebyla ta online výuka, a od března do

června jsme měli děti doma na domácí výuce. Učitelé posílali úkoly, a my jako suplovali tu práci těch učitelů, což teda bylo hodně náročný, protože já mám dvě děti a sama jsem ještě chodila do zaměstnání samozřejmě. Navíc odpadla školní jídelna, museli jsme doma vařit, do toho se starat o to, aby děti udělaly ty úkoly, a ještě vlastně jim vysvětlovat nějakou tu látku, což samozřejmě chápaly, protože to bylo čtvrt roku, kdy ten stav byl. Takže ta první vlna byla pro mě jako pro rodiče docela náročná. Ale taky to bylo náročný v tom, že děti ze začátku fungovaly, ale pak vlastně možná vlivem, že bylo hezký počasí venku, začaly být děti byly takový bezprizorní... My bydlíme na menším městečku nebo spíš na větší vesnici, tak se ty děti tady hodně scházely a udržet je u těch úkolů, když nebyla vlastně moc ani kontrola. I když jsme úkoly posílali učitelům na kontrolu, bylo někdy nad moje síly udržet je v pracovním tempu a dojet ten první rok distančně. Já jsem měla starší dceru první rok na druhém stupni a mladší jsem měla druhý rok na prvním stupni, takže to bylo „ještě veselejší“. Přes ty prázdniny do dalšího školního roku se naše škola připravila naprosto dokonale. My jsme byli informovaní úplně o všem a včas, včetně prostě přihlášení a odhlášení obědů, když byla nějaká mimořádná situace a tak. Zkrátka naše škola zajišťovala úplně všechno. Já si na to nemůžu vůbec stěžovat, i online výuka byla perfektní. Pracovala jsem z domova a často jsem byla se starší dcerou přítomna při té online výuce, takže i jsem viděla, jakým způsobem ty učitelé vyučují, což pro mě byla taky velmi pozitivní zkušenost. Do školy se normálně neodstaneš, takže to ani nevidíš, jakým způsobem učitel učí, a jakým způsobem to vysvětluje, takže i to, že jsem mohla vidět, jak to ten učitel učí, to bylo pro mě plus. Další plus pro mě bylo, protože moje starší dcera není moc studijní typ a není ani samostatný student, že učitel dělal záznamy z těch hodin, a pak jim to posílal do Google učebny, takže ona si kdykoliv mohla (a do dneška ještě může) si přehrát ty hodiny, který měli online. Takže i dneska toho využíváme, a to pro mě bylo taky velice přínosné, že prostě se v té hodině nebo k tomu tématu může vlastně kdykoliv vrátit.“

A: „Určitě, super. **Takže teoreticky když začínal ten covid, takže tam byl nějaký problém, bylo to pro Tebe náročnější, protože jsi musela nad těma dětma stát a dohlížet na ně?**“

AB: „Jo, ale to si myslím, že nebyl problém školy nebo problém vztahu ke škole. Podle mě to byl celospolečenský problém, protože nebyly Meety, Teamsy, nebylo nic. Nebyla

ta technika. Nevím, jak jsi to vnímal ty, protože děti ještě nemáš, takže jsi to nevnímal jako já z pohledu rodiče, ale jeden den jsme šli pro děti do školy a druhé ty děti do školy už nešly. Ráz na ráz to bylo všechno zavřený, byla to pro nás obrovská změna. Musela to být obrovská změna i pro ty učitele a jako těžko najít nějakou vyučovací metodu ze dne na den, když nemáš k tomu odpovídající podmínky a čas. Takže ano, bylo to náročný, fakt náročný.“

A: „Myslíš si, že během distanční výuky se učitelé změnili? A jestli jo, tak v čem konkrétně?“

AB: „Ne, já si myslím, že naši učitelé se nezměnili a přistupovali k výuce velmi zodpovědně. Samozřejmě, že mám kamarádky nebo známý, které si na online výuku stěžovaly, kritizovaly ji, že to učitelé odbývali, že žáci měli jednu, dvě hodiny denně. Moje děti měly to štěstí, že všechny základní předměty se učily podle rozvrhu, a prostě učitelé jeli za mě na 100 %.“

A: „Takže jsi spokojena?“

AB: „Možná ještě za víc, protože ta online výuka byla ještě pro mnohé náročnější, protože Ti učitelé samozřejmě s těmi dětmi komunikovali, a častokrát jsme slyšeli, že by je chtěli zpátky ve škole. Bylo vidět, že si vzájemně chybí.“

A: „Takže tedy jsi byla s přístupem učitelů spokojená?“

AB: „Maximálně.“

A: „Výborně. Pociťovala jsi nějak, jako rodič, že jsi musela svým dětem víc pomáhat s přípravou do školy? Nebo byly více méně samostatné?“

AB: „Jen v tom prvním úseku. V tom březnu 2020, ale potom jsem jim už nemusela další školní rok pomáhat, nebo rozhodně ne tolik nebo jinak. Já se učím se svojí starší dcerou a pomáhám jí s učením, to pokračovala nadále, ale nebyl žádný rozdíl. Naopak, online výuka mi to usnadnila, protože já jsem si s ní tu přednášku přehrála a dokázala jsme jí to lépe vysvětlit.“

A: „Pociťovala jsi nějaké změny v nárocích učitelů během distanční výuky? Byly vyšší, nižší nebo srovnatelný?“

AB: „Řekla bych, že vyšší nebyly. Neřekla bych, že byly jiný.“

A: „V době distanční výuky se samozřejmě muselo testovat, psaly se testy a prověrky, zkoušelo se. **Jak bys popsala hodnocení svého dítěte? Bylo to mírnější, stejné nebo přísnější ve srovnání s prezenční výukou?**“

AB: „Ne, řekla bych, že to hodnocení bylo stejné, ale samozřejmě to bylo o tom, že děti si něco mohly vyhledat nebo najít. Asi to šlo ošulit, ale hodnocení od těch učitelů bylo určitě stejné jako ve škole.“

A: „Ty máš tedy názor na učitele a jejich hodnocení během distanční výuky stejné jako v době prezenční výuky. **Jak to bylo ale u Tvého dítěte? Pozorovala jsi u něj změnu názoru učitele?**“

AB: „Ne, ten byl pořád stejný. Oni byli hrozně rádi, když se třeba sešli nebo dostali prostor mezi sebou si popovídat. Moje dcera má mladého pana učitele třídního, který dělal třídnické hodiny a dával jim v hodinách prostor, aby si děti popovídaly. Snažil se udržovat kolektiv mezi dětmi. Já jsem byla maximálně spokojená, nemůžu říct půl slova, a myslím, že dcera taky.“

A: „**Po zkušenostech s distanční výukou, změnila jsi názor na povolání učitele?**“

AB: „No, takhle, já jsem si vždycky myslela, že být učitele není žádný jednoduchý povolání, protože je prostě těžký zaujmout děti a něco je naučit. Hlavně při tom počtu, kolik jich má učitel ve třídě. Stejně tak jsou potřeba znalosti a chtíč. Ty děti jsou každý jiný a pro mě je to velice náročný povolání, a myslím si, že pokud ten učitel tu práci dělá dobře a rád, tak skutečně je to dřina. A je to jedno, jestli máš učitele v online prostředí, nebo jestli je máš „face to face“. Když jsme se třeba dívala na výuku mladší dcery, co je na prvním stupni, tak mi přišla mnohem složitější. Dcera byla ve druhé třídě a paní učitelka je měla na kamerách všechny, ne jako u té starší dcery, a snažila se všechny vyvolávat, děti byly v hodině aktivní. U toho učitele na prvním stupni mi to přišlo ještě víc náročnější. Ten druhý stupeň, tam více méně ty hodiny přednášely jako my, když máme přednášku na vysoký. Ale na tom prvním stupni to bylo hodně moc o tom kontaktu tý učitelky s těma dětma.“

A: Říkala jsi, že to je dřina. **Domníváš se, že učitelé jsou za svojí práci adekvátně ohodnocení?** Je to téma propírané médii dnes a denně.“

AB: „No, já si myslím, že... No, já nevím. Na jednu stranu je učitel vysokoškolsky vzdělaný člověk, na druhou stranu vnímám, že učitel má takový velký výhody, viz třeba prázdniny nebo mi přijde i ta pracovní doba, že je kratší, i když vím, že učitel má hodně těch příprav... Nemyslím si, že učitelé jsou na tom nejhůř.“

A: „Dobrá, a moje poslední Otázka na závěr: **Dovedeš si představit, že ty sama bys byla učitelkou na druhém stupni základní školy?**“

AB: „Dneska už asi ne. Já jsem vždycky chtěla být učitelka u malejch dětí. Druhej stupeň je, myslím si, hodně náročný, tam to je hodně náročný povolání. Myslím si, že si vyžaduje mnohem víc aktivity než jiné povolání, hlavně ta aktivita toho vyučujícího. Je moc skvělých učitelů i na druhém stupni. Moje dcera chodí na sportovní fotbalovou školu, a je tam hodně kantorů chlapů, a hodně kantorů mladejch chlapů, a myslím si, že to dělá hodně. Pak taky pozitivní vliv školy, jak na rodiče, tak na žáky mezi sebou. A i vztahy mezi učiteli.“

A: „Skvělé. Já Ti moc děkuji za rozhovor a Tvůj čas.“

AB: „Nemáš zač, bylo to fajn.“

PŘEPIS POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU S INFORMANTEM CD

A: „Ahoj CD, vítám Tě u našeho rozhovoru k mé bakalářské práci. Ještě před tím, než si začneme povídat, poprosím Tě o vyslovení souhlasu s nahráváním tohoto rozhovoru za účelem zpracování a vyhodnocení sběru dat. Samozřejmě je celý rozhovor anonymní.“

CD: „Jasně, souhlasím, nemám s tím problém.“

A: „Skvělý, děkuji. Mohla bys na začátek říct něco o sobě?“

CD: „Tak jmenuji se CD, pracuji na obecním úřadě jako sekretářka.“

A: „Výborně, ty máš dítě na druhé stupni, v jaké je třídě?“

CD: „Mám dvě děti, jedno malinké, školkové, a syna, který navštěvuje 9. třídu.“

A: „Bomba, to mě bude zajímat. Já zkoumám, jak se změnil pohled rodičů na učitele během pandemie covidu 19. Nejdřív se Tě zeptám, **jak bys popsala svůj vztah s učitelem tvého dítěte?**“

CD: „Oh, asi jako neutrální, ani jako špatnej, ani dobrej. My máme jako docela fajn učitelku. Takže takovej neutrální, co potřebuji, napíšu, ona hned odpoví, nevidím tam problém. Vídáme se vlastně jen na třídních schůzkách.“

A: „Dobře. **Když se přecházelo na distanční výuku v březnu 2020, jaký ten přechod byl pro Tebe jako na rodiče? Jak Tebe se to dotklo?**“

CD: „Jediný, co jsem pociťovala, tak byl větší tlak na spolupráci ze strany rodičů. Protože když jsou děti ve škole, tak po nás škola tolik nevyžaduje, než když ty děti byly doma, což je logický.“

A: „**A ty osobně jsi měla s distanční výukou nějaký problém?**“

CD: „Učitelé nereagovali, to se mi vůbec nelíbilo. A pak taky, že nekládali materiály, rušili výuku, jak se jim to hodilo. Ne všichni, ale většina. Pak to bylo na nás, na rodičích, abychom to ty děti doma doučili, což taky nebylo vždycky jednoduchý, když k tomu máme svojí práci a své povinnosti, že jo...“

A: „**Myslíš si, že se učitelé tvého dítěte během distanční výuky nějak změnili?**“

CD: „No, to nedokážu posoudit, protože já ty učitele více méně nevidám. Znáám pouze třídní učitelku, ostatní učitele nevidám ani na třídních schůzkách. Ale myslím, že

polevili. Nebyli tak akční, nepřišlo mi, že by se nějak extra snažili. Spíš jsem pociťovala, že volili cestu nejmenšího odporu, tedy nějak to udělat, jen aby to bylo co nejrychleji hotové a oni s tím měli co nejméně práce.“

A: „Mohla bys uvést nějaký konkrétní příklad?“

CD: „Tak třeba hodina matematiky. Dobrá, to první jaro jsem akceptovala, že se jim posílali úkoly, ale když v tom dalším školním roce učitel posílal dětem příklady, aby si to sami děti spočítaly, poslal jim k tomu výsledky a víc nic, tak to jsem myslela, že vykvetu. Nedal jim k tomu žádný materiál, učebnice děti nemají, takže jsem to synovi musela všechno vysvětlit. Tomu ale předcházely hodiny před youtubem, kde jsem si to sama musela z videí připomenout.“

A: „Aha, tak to asi opravdu není ideální způsob výuky. **Když už jsme u toho vysvětlování, musela jsi během pomáhat synovi distanční výuky s přípravou do školy víc než obvykle?“**

CD: „Náročnější to bylo na čas. Určitě, protože pomáhat jsem musela, musela jsem vysvětlovat látku za učitele, jak už jsem říkala. V tom to bylo náročnější na čas, to mě deptalo...“

A: „**A myslíš, že ty nároky učitelů se změnily? Jakože během distanční výuky toho vyžadovali více nebo méně...**“

CD: „Mně přijde, že jsou ty nároky nižší. Že to učení dost skrouhli. Prostě udělat to tak, aby měli klid.“

A: „**Během distanční výuky teda začali polevovat?**“

CD: „Ano, už nechtějí toho tolik co předtím. Podle mě si na to zvykli a v tý prezenční výuce je to teď strašně vidět.“

A: „**Jak to myslíš?**“

CD: „No jednoduše. Během toho onlinu jen zadávali úkoly a práce ani nekontrolovali, nebo jen zběžně prolítli. Ted' děcka připravují sami sobě nějaký aktivity, pořád jim posílají nějaký videa na doma, ale že by jim tu látku třeba u tabule vysvětlili krok za krokem, to ne. Spíš jim radši něco pustí nebo dají přečíst, aby si udělali zápisky, než aby vykládali...“

A: „Tak to je celkem síla. Jak bys popsala hodnocení svého dítěte během té online výuky? Odpovídalo to prezenční výuce, nebo ne?“

CD: „Ne, tohle zůstalo stejný, hodnocení odpovídalo, moc se toho nezměnilo. Teda až na to, že syn měl na učení svůj klid, a někdy se jeho výsledky zlepšily, nebo ho to občas bavilo.“

A: „A když se zeptám na Tvé dítě, změnilo ono názor na učitele během distanční výuky, nebo změnil se vztah mezi ním a učitelem?“

CD: „Ne, myslím si, že ne, že ty vztahy jsou stejný. Můj syn celkem laxní a flegmatický, takže tohle se ho to jakože nedotklo.“

A: „Změnil se jeho přístup ke studiu?“

CD: „Ano, zlenivěl. Na druhou stranu, když to viděl u učitelů, že se taky nepředřou, tak se není čemu divit.“

A: „Bylo pro něj těžký odevzdávat úkoly včas?“

CD: „Hele, on to jako dělal, ale vidím to na něm, že teď je otrávenej z toho, že jako musí do školy. Už si navykli, že to jde vlastně i jinak, takže je to pro ně změna. Navíc je v devítce, kde v tomto pololetí mu o nic nejde a vlastně se ho to moc netýká. Nechce se mu vlastně vůbec nic, protože když to šlo 2 roky takhle, proč by to nemohlo pokračovat. Takže jo, úkoly dělal, dělá je i teď, ale má to celkem na háku.“

A: „Jak bys teda obecně zhodnotila distanční výuku Tvého syna?“

CD: „Nebyla jsem spokojená, dalo se určitě udělat mnohem více. Na druhou stranu je to hodně individuální. Ne všichni učitelé na to kašlali, někde to jelo velmi dobře celou dobu.“

A: „A s intenzitou hodin jsi byla spokojena? A s přípravou učitelů?“

CD: „Jak kde, někde byla, někde nebyla. Co bych ale vyzdvihla, že během toho, co byli doma, si syn mohl zkoušet pokusy a praktická cvičení, což ho bavilo, to se v normálních hodinách neděje. Bylo to praktičtější. I když, když nad tím tak přemýšlím, možná je dobře, že neměli tolik online hodin. Sedět celý den před počítačem je šílený, sama to znám z práce.“

A: „Současný vztah s třídním učitelem bys teda popsala jako konstantní?“

CD: „Ano, nezměnil se. Během té distanční výuky to bylo náročnější na komunikaci, ale ona patří do té skupiny učitelů, co fakt makali, takže tady to bylo v pohodě.“

A: „Změnil se Tvůj osobní názor na učitelské povolání po zkušenosti s distanční výukou?“

CD: „Asi trochu ano, ale ne na povolání, ale jako na osoby ano. Ono je totiž strašně těžký rozlišit učitele od sebe. Jak jsem říkala, byli někteří, kteří makali jako fretky a dokázali, že se to dá dělat jinak, ty zaslouží obdiv. No a pak tu byla ta druhá skupina, co si z celé pandemie udělala dva roky prázdnin. Takže spíš jsem změnila názor na osoby než na povolání, ale na to částečně taky.“

A: „Mohla bys trochu zkonkretizovat, v čem konkrétně jsi změnila ten názor na povolání?“

CD: „No, neměli to jednoduchý, to samozřejmě neměl nikdo, ale viděla jsem, že to je pěkná dřina, teda u těch, co to nevlákali a fakt jeli pořád na plný plyn. Příprava těch materiálů, změna ze dne na den, kdy se muselo všechno od základů změnit, zajišťovat do toho všechnu tu agendu, nařízení, komunikovat se všemi rodiči, to nebylo lehký. Bylo vidět, že to není taková brnkačka za 40 litrů, jak říkají v televizi.“

A: „Zmínila jsi tady finanční částku, tak se zeptám, zda se domníváš, že učitelé berou za svojí práci adekvátní plat?“

CD: „Jelikož jsem učila a vím, kolik jsem brala a co jsem ve škole dělala, a to jsem měla malotřídku, tak si myslím, že jsem měla adekvátní ohodnocení. Nemyslím si, že by byli podhodnocení, ale záleží škola od školy, že jo. Ale jsou učitelé, co by za svojí práci zasloužili mnohem víc než to, co mají. Pak je tady ale i ta skupina, co by plný plat za to, co předvedla během online výuky, dostat neměla.“

A: „Dobrá. Moje poslední otázka zní: Umíš si ty sama představit, že bys byla učitelkou na 2. stupni ZŠ?“

CD: „Umím. Fakt jo, i jsem to zvažovala. Asi by mi to ani nevadilo, vrátit se k nim. Jelo to přes ten covid pořád, takže to byla taková jistota práce. Takže jo, uměla bych si to představit.“

A: „Dobře, moc i děkuji za rozhovor, bylo to moc fajn.“

CD: „Taky děkuju, jsem ráda, že jsem pomohla.“

PŘEPIS POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU S INFORMANTEM EF

A: „Dobrý den EF, vítám Vás u našeho rozhovoru k mé bakalářské práci. Ještě před tím, než si začneme povídat, poprosím Vás o vyslovení souhlasu s nahráváním tohoto rozhovoru za účelem zpracování a vyhodnocení sběru dat. Samozřejmě je celý rozhovor anonymní.“

EF: „Ano, vyslovuji plný souhlas s nahráváním.“

A: „Dobrá děkuji. Mohla byste na úvod říct své povolání?“

EF: „Jistě, tak jak víš, jsem učitelka na gymnáziu a střední odborné škole.“

A: „Ano, vím, škoda, že jste mě neučila...“

EF: „Ale tak spolupracovali jsme spolu!“

A: „To ano, ale to nebyla výuka.“

EF: „To je pravda, ale na druhou stranu aspoň jsme se lépe poznali.“

A: „S tím souhlasím! To máte pravdu. Jen na úvod se ještě zeptám, kolik je Vašemu dítěti?“

EF: „Tak jak víš, mám děti, dcera letos maturuje a syn je v 9. třídě ZŠ.“

A: „Ano. Pokud tedy můžu začít, já ve své bakalářské práci zkoumám, jak se změnil pohled rodičů, kteří mají dítě na druhém stupni ZŠ, na učitele, na pedagogickou profesi jako takovou, protože to je poměrně aktuální téma. V médiích se pořád dozvídáme, že učitelé nic nedělají, mají pořád prázdniny, chodí děti akorát hlídat a tak podobně. No, a mě zajímá, jak se po zkušenosti s distanční výukou, kdy rodiče museli dětem doma ve většině případů s distanční výukou pomáhat, jejich pohled na učitele změnil. Víím, že jste učitelka, proto mě o to víc zajímá, **jaký jste měla vztah s učiteli Vašeho dítěte před distanční výukou?**“

EF: „Já si myslím, obecně tedy, já myslím, že velmi dobrý. Tam je možná trochu specifikum v tom, že můj syn má Aspergerův syndrom, což znamená, že má určité speciální potřeby a má tedy i asistentku. Takže jsme byli v takovém intenzivnějším kontaktu než běžný rodič, ale ten vztah byl velmi korektní a v pořádku, solidní.“

A: „Výborně. Když se tedy přecházelo na distanční výuku v březnu 2022, vím, že o ní ještě nemůžeme úplně mluvit, protože nebyla povinná, tak jaký byl přechod na tento online režim u Vašeho dítěte? Bylo to problémové?“

EF: „Ten první půlrok, to první jaro, problém vůbec nebyl. Naopak. Protože zase je to možná ovlivněno tím, že syn je Asperger, protože syn byl rád doma, v klidu, ale museli jsme mu samozřejmě hodně pomáhat, aby si tu práci dokázal rozložit, ale byl hrozně spokojený a šťastný doma.“

A: „Měla jste vy osobně s distanční výukou problém? Samozřejmě, musela jste učit distančně, doma měla děti na distančce, měla jste s tím vy osobně nějaký problém? Jak to vypadalo?“

EF: „Ne, vlastně neměla, protože jako kantora mě to strašně bavilo, brala jsem to jako výzvu, moc jsme si to užívala. Strávila jsem 10 až 12 hodin práce přípravou, strašně mě to bavilo, protože ta představa, že to bude jen pár měsíců, a pak se to vrátí zpátky, mě naplňovala. Dokonce jsem já osobě začala vysílat, jako jedna z prvních kantorů, měla jsem meety už na tom jaře, což bylo bezvadný.“

A: „A u Vašeho syna byl problém s distanční výukou?“

EF: „U syna jsem pozorovala, že u syna byla snaha učitelů a školy a minimální, bylo to pro mě velké zklamání. Ta škola to vůbec nezvládla.“

A: „To je smutné. Takže s přístupem toho učitele Vašeho syna jste spokojena nebyla?“

A: „Ne, ani s jedním. Já si totiž troufnu říct, že to nebyla vina jednotlivých kantorů, ale viděla bych vinu u vedení školy. To nedalo podporu jednotlivým kantorům, nedalo jim návod, rychlé školení, škola na to nebyla připravená, Na rozdíl od naší školy, my měli Google, Google Workspace, měli jsme třídy hotové, byli jsme zvyklí dávat úkoly na Google už za prezenční výuky, i ten Google Meet fungoval, zatímco tahle škola neměla vůbec žádnou platformu. Dávali jednou za týden nějaké pracovní listy na web, a to bylo všechno, žádná zpětná vazba, nic. Byla to katastrofa.“

A: „Tak to mě moc mrzí. Já na tuto školu taky chodil. Když se přehoupneme do školního roku 2020/2021. V tomto roce už jsme všichni měli nějakou zkušenost s distanční

výukou. **Zajímá mě příprava Vašeho syna, bylo to náročnější oproti prezenční výuce nebo jak už si na to zvykl postupem času, tak to pro něj bylo lehčí?**

EF: „Tam bych řekla, že se to měnilo. Ten další jakoby půlrok, ten podzim 2020, to bylo pořád ještě fajn. Kantoři už se postupně učili s online prostředím a byli trochu připravení, byly nějaké hodiny přes Google Meet. Tady se to vylepšilo. Syna to i bavilo, ale pak to šlo zase z kopce, jak už to trvalo další půlrok, to další jaro, to pro syna bylo hrozný, a pokud to mohu otevřeně říct, se nám vlastně psychicky zhroutil.“

A: „Tak to jsem vůbec nevěděl, to je hrůza. Ono se hodně mluvilo o psychických problémech, absence sociálního kontaktu, tlak ze strany školy na plnění úkolu byl někdy strašný...“

EF: „Přesně tak.“

A: „**Jak to vidíte u nároků učitelů během distanční výuky? Zvýšily se nebo snížily?**“

EF: „Já si myslím, že se trošku snížily. Ale nárok na ten čas, ten byl vyšší. Nebyl zvládnutý čas, to zpracování těch úkolů trvalo mnohem více času než v normální prezenční výuce. Jako kantoři oba víme, že to je jiné, když dáme pár instrukcí v hodině a odstaneme hned zpětnou vazbu, trvá to pár minut, ale tohle bylo strašně náročný, zadávání, pak vypracovávání... Takže na čas to bylo náročný, nemyslím si, že by vyžadovali více znalostí, spíš čas byl ten problém...“

A: „**A vy jako učitelka jste nároky snížila nebo zvýšila? Určitě jste musela upravit výstupy, ale jak jste se tím vypořádala vy?**“

EF: „Já jsem snižovala nároky u nematuritních ročníků. Snížila jsem nároky.“

A: „Dobře, to jsme udělali stejně. Ti, co maturovali, tak se jelo dál, to, co nematurovali, tak jsem dal nějakou úlevu, něco jsem odpustil nebo udělal jiným způsobem.“

EF: „Ano, to nebylo možné udržet to v tom klasickém tepu, šly stranou některé věci...“

A: „**Když si vezmeme hodnocení, které jsme jako učitelé museli dělat během distanční výuky. Jaké bylo u Vašeho syna? Odpovídalo stavu během prezenční výuky nebo ne?**“

EF: „Myslím, že odpovídalo tomu, že byl hodnocen tak, jak byl hodnocen předtím.“

A: „A vy jako učitelka, jak jste hodnotila? Víme, jak to chodí, zapnutá kamera, papír vedle... Jak vy jste se s tím vypořádala?“

EF: „No, ve mně se to pere kantor a rodič. U mého syna to bylo specifické. Jako Asperger neumí moc lhát, podvádět a v podstatě nemá žádné sociální sítě, nefunguje na nich. Neměl žádnou šanci, že by podváděl, na rozdíl od starší dcery, která je na gymnáziu, a během testu si telefonovala se spolužačkami. Je to krutá realita, ale je to tak. Syn takové možnosti nemá, nevyužívá, čili byl poctivý během té výuky. A to ho možná stálo kus duševního zdraví.“

A: „Z praxe mám bohužel podobnou zkušenost, pár děvčat mi skončilo na psychiatrii... Myslíte si, že Váš syn si učitele během distanční výuky idealizoval nebo naopak? Určitě měl nějaký názor na učitele před distanční výukou a během ní se nějak vyvinul, mě by zajímalo jak?“

EF: „Já si myslím, že se neproměnil. Zás to možná souvisí s tou diagnózou, což se možná omlouvám, že ovlivní tento výstup, ale syn má ohromný respekt vůči kantorům. Já jsem kantor a je z kantorské rodiny, takže u nás se o kantorech mluví jediné dobře. A to, co já tady říkám, že to škola nezvládla, jsme nikdy před ním neprezentovali. On se k tomu snažil přistoupit flexibilně, což pro něj bylo těžký, ale nemyslím si, že by nějak výrazně změnil názor. My jsme si s manželem řekli svoje a on to bral, jak to je. Myslím, že názor nezměnil.“

A: „Dobrá. Když to tedy shrnu, tak Vaše dítě se snažilo dělat, jako kdyby se normálně chodilo do školy a svou poctivostí na to doplatil.“

EF: „Ano, v červnu skončil na psychiatrii pro dospívající, naštěstí jsme to zvládli bez hospitalizace.“

A: „Tak aspoň něco. Ovlivnila distanční výuka Váš názor na učitele Vašeho syna?“

EF: „Ano, ovlivnila. Snažím se to jako profík nedávat moc najevo, ale ovlivnila. U mě někteří získali, ale je to velice individuální, ohromný obdiv, a u některých mám pocit, že tomu nedali, co měli. Ani se nechovali podle mě tak, jak měli, bohužel.“

A: „To je smutné. Když tedy máte tuto zkušenost od svého syna, myslíte si, že veřejnost změní názor na učitelské povolání? Momentálně jsme prezentováni, že se

nám pořád přidává, jsme 4 až 5 hodin v práci a pak si jdeme po svém. **Myslíte si, že distanční výuka změnila názor veřejnosti?“**

EF: „No, bude to vždycky individuální. To je můj pohled. Záleží, jak který kantor to uchopil, dále pak na klimatu školy, jak se snažila, jak podporovalo vedení kantory a tak. Někteří kantoři jsou úžasný. Přála bych si, aby všichni kantoři mého syna byli tací, jako je ten a ten, a pak mám opačnou zkušenost, když vidím některé učitelé, kteří o půl druhé jdou s taštičkou domů a to nechápu, jako kantor gymnaziální. Já ještě v pět odpoledne nemám hotovo, o víkendu, vždyť to sám víš, Romane, jsi taky jazykář, opravujeme ty písemky. Já to budu vždycky vidět individuálně, ale je tam ta moje profese a zkušenost, kterou do toho promítám. Obecně si myslím, že spousta rodičů, pokud, to klapalo a fungovala ta online výuka, i když to chvíli trvalo, než se to rozjelo, tak kantoři získali podle nich obdiv, protože dokázali mnozí to fantasticky uchopit a zvládat, ale jsou taky případy, co to nezvládly, a pak ten názor těch rodičů bude na ně negativní. Podle mě to bude velmi různorodé, podle té atmosféry té školy a jednotlivých přístupů kantorů. Je těžké na to odpovědět.“

A: „Chápu. Moje poslední otázka je směřována na platy učitelů, což je také velmi problematičtější téma. **Já se chci zeptat, vy jako z pozice učitelky, myslíte si, že dostáváte adekvátní plat za svoji práci? Jste s ním spokojena nebo si myslíte, že by se opravdu mohlo udělat víc?“**

EF: „Já si stále myslím, že by se mohlo udělat ještě víc.“

A: „Dobře, to e ode mě všechno, já Vám děkuji za rozhovor, moc jste mi pomohla.“

EF: „Vůbec nemáš zač, udělala jsem to pro Tebe ráda.“

PŘEPIS POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU S INFORMANTEM GH

A: „Dobrý den, GH, vítám Vás u našeho rozhovoru k mé bakalářské práci. Na úvod prosím o vyslovení souhlasu s nahráváním tohoto rozhovoru za účelem zpracování a vyhodnocení sběru dat. Samozřejmě je celý rozhovor anonymní.“

GH: „Souhlasím, ano.“

A: Děkuji. Ještě, než začnu klást otázky, mohl byste mi sdělit Vaše povolání a ročník, který Vaše dítě navštěvuje?

GH: „Tak od září jsem učitel teoretické výuky na střední škole, můj syn navštěvuje v současnosti 1. ročník střední školy, ale vlastně celou distanční výuku zažil na základní škole.“

A: „Výborně. Tak, já ve své bakalářské práci se zabývám, jak se změnil pohled rodičů na učitele během pandemie covidu-19, kdy děti byly na distanční výuce doma. **Takže nejdřív se zeptám, jaký byl Váš vztah s učitelem Vašeho dítěte před tím, nezačala distanční výuka? Omezíme to na třídního učitele.**“

GH: „Já bych řekl, že jsme vycházeli. Když jsem něco potřeboval, tak jsem napsal třídní učitelce email, ona většinou reagovala. V urgentních případech zavolala, když se něco dělo, i když někdy to byly hodinové litanie o nesmrtelnosti chrousta. Ale vycházeli jsme standardně.“

A: „Rozumím. Vraťme se teď trochu v čase, do 2. pololetí osmé třídy, kdy zastihla Vašeho syna distanční výuka. **Když se v březnu přecházelo v březnu 2020 na distanční výuku, jaký ten přechod byl u Vašeho dítěte?**“

GH: „No, u mého dítěte na druhém stupni to bylo celkem bez problému. Z kraje jsme všechno tiskli, než byla zavedena platforma, kam se úkoly měly odevzdávat, ale pak bych řekl, že se to nějak rozjelo. Ty začátky byly ale hrozné, když učitelka řekla synovi, aby se nějak připojili, protože ona sama neví jak, tak jsem si připadal jako v Jiříkově vidění. Ale nějak jsme to dali.“

A: „**Vy osobně jste měl s distanční výukou problém?**“

GH: „No, problém byl spíš v tom, že manželka musela stát neustále za dveřmi a kontrolovat syna, aby poslouchal výklad, nehrál si na mobilu, nechatoval s kamarády,

nedělal tuny dalších jiných věcí a tak. Bylo náročné ho udržet u povinností a pracovního tempa, protože mu samozřejmě chyběl sociální kontakt. No a co si budeme, ono poslouchat monologické výklady a tupě hledět do monitoru, to není žádná zábava.“

A: „Takže pro Vás osobně neznamenal distanční výuka žádný problém, žádnou změnu?“

GH: „Tak samozřejmě, že znamenala. Děti místo školy byly doma, bylo potřeba je občas zkontrolovat. Pro mě distanční výuka znamenala zvýšení zátěže, protože jsem musel synovi se školou občas pomáhat. Jelikož jsem ale v té době pracoval mimo školství, a ne v místě bydliště, tak jsem toho tolik neudělal. Manželku to zasáhlo mnohem víc.“

A: „Během distanční výuky bylo tedy nutné Vašemu synovi pomáhat s přípravou do školy víc nebo míň, když to porovnáme s prezenční výukou?“

GH: „No, on ten náš je takovej flink, všechno ho obtěžuje, takže bychom s ním museli všechno neustále řešit. Manželka mu pomáhala s projekty, nějaké mapy a tak. Ale byl nutný dozor, aby něco dělal, protože se mu opravdu nechtělo. Hodně zpohodlněl. Během prezenční výuky tomu tak nebylo, to se připravoval většinou sám, protože věděl, že testy ve škole se nedají nijak obejít.“

A: „Myslíte si, že se učitelé během distanční výuky změnili?“

GH: „Já bych řekl, že Ti, co fungovali předtím, než se přešlo do online formy, tak fungovali i během distanční výuky, a Ti, co nefungovali prezenčně, tak nefungovali ani distančně. Podle mě se to hodně projevilo na kvalitě výuky. Takže ano, změnili. A to tím, že zlenivěli.“

A: „A přístupem Vašeho učitele jste byl spokojen?“

GH: „S třídní učitelkou to šlo, fungovala celkem dobře, ostatní taky, i když výjimky by se našly. Když jsme podali nějaký návrh, tak se zamyslela a třeba ho i použila, abychom si ulehčili práci. Ale všechno jim strašně dlouho trvalo. Byli taková pohodlní, to během prezenční výuky nebylo, tam muselo být všechno okamžitě. Spíš problém byl u těch dětí a jejich přístupu, protože nebyly schopny udržet pozornost. Během hodiny si děti nezapínaly kamery, a učitelka nebyla schopná je donutit, aby je zapnuly. Takže dost dětí dělalo něco jiného, než mělo, nebo u výkladu skoro vůbec nebylo.“

A: „Myslíte, že během se změnily nároky učitelů na žáky?“

GH: „Já bych řekl, že učitelé byli dost benevolentní, jakože ty děti dostaly ty známky úplně zadarmo. Oproti tomu, co se po nich vyžadovalo ve škole, se během distanční výuky toho po nich chtělo minimum. Na druhou stranu měli více projektů a možností si vyzkoušet praktickou výuku, k čemuž během prezenční výuky často nedochází.“

A: „Takže nějakým způsobem se snížila ta laťka?“

GH: „No, zlepšilo se nám vysvědčení. Tak dobrý vysvědčení bych mu já nedal, a to od letoška učím. Takže ano, snížilo se to, po návratu se to do původních kolejí nevrátilo. Teď je syn na střední škole, takže to nemohu zhodnotit.“

A: „A když tu máme otázku hodnocení, odpovídalo prezenční výuce?“

GH: „No, měl všechny předměty během distanční výuky lepší, po návratu do školy šel skoro ve všech předmětech o stupeň dolů. A to se musel učit a připravovat. Teď je na střední škole, tam, už je to o něčem úplně jiném. Ale jsou cítit nedostatky ze základní školy.“

A: „Dobrá. Když se podíváme na třídního učitele Vašeho dítěte, pozorujete tam změnu ve vztahu Vašeho dítěte k němu?“

GH: „No, nemyslím si, že by se změnil. Byl pořád stejný, akorát ke konci si už lezli na nervy. Paní učitelka nějak nezvládla ten konec školního roku a loučení s devítkou, takže jsme ve finále byli rádi, že je konec a syn jde na střední školu. Kdyby v září šel do stejné třídy ke stejné třídní, tak by to byly asi pořádný galeje.“

A: „A změnil se synův přístup ke studiu během distanční výuky?“

GH: „Já bych řekl, že se jeho přístup zhoršil, a od té doby se vůbec nechce učit. Viděl, že škola se dá dělat i z pohodlí domova, tak proč by se namáhal. Už mu je kolikrát zatěžko, aby ráno do té školy vstal.“

A: „Jak byste obecně zhodnotil distanční výuku z pohledu rodiče dítěte na druhém stupni?“

GH: „No, distanční výuka fungovala v rámci možností. Vadilo mi, že žáci neměli zapnutou kameru, dávali si různé profilové fotky a jména, nemělo to žádný řád a pořádek. Učitelé byli hodně benevolentní a občas to byl opravdu bordel. Za sebe

musím říct, že tam nebyla stanovena jasná pravidla. Navíc zabezpečení systému a platformy bylo amatérské, několikrát se jim někdo naboural do výuky, smazal soubory nebo pustil i nevhodné filmy. Obecně se pak řešily různé spory, syn jednou dostal napomenutí třídního učitele, že si během výuky chatoval se spolužáky. Osobně bych tam viděl dost podnětů ke zlepšení, zejména aktivitu učitelů. Někteří to opravdu pojali jako dovolenou.“

A: „A Váš vztah s učitelem Vašeho dítěte byl po distanční výuce jaký?“

GH: „Stejný jako při prezenční výuce. Korektní, ale když byl problém, nebo se mi něco nelíbilo, tak jsem se ozval.“

A: „Po zkušenosti s distanční výukou Vašeho dítěte, změnil jste názor na povolání učitele?“

GH: „No, já jsem to změnil, až když jsem se učitelem stal. Moje manželka taky. Teď už je vidět, že to je opravdu dřina a není to takové leháro, jak se v televizi říká. Záleží asi škola od školy, osobně mi přijde, že na základních školách na to učitelé dlabou, že k tomu přistupují laxně. Jsou to takoví salámisté. Učivo se někdy dožene, někdy do učí, ale nikdo neví kdy. A na prvním stupni to byla úplná tragédie...“

A: „Jak to?“

GH: „Mladšího syna máme ve 4. třídě. Tam distančka byla šílená. Měli jen 60 minut denně, v nich měli češtinu a matiku, včetně přestávků na svačinku. Takže výuka skoro žádná nebyla, nefungovalo to, učitelka byla laxní, hlavně, aby měla klid a volno. Řekl bych, že jí to až někdy obtěžovalo. Neřešilo se tam vůbec nic, většinou se během té výuky nikam nedobrali. Museli se pak všechno doučit doma. Na druhém stupni to aspoň jelo podle rozvrhu, ale taky to nebyla žádná výhra.“

A: „Myslíte si, že je učitelské povolání adekvátně ohodnocené?“

GH: „No, když jsem viděl distanční výuku svých dětí, tak jsem si říkal, že za tohle berou plnej plat? To bylo strašný, to se pak nedivím, že ta společnost povolání učitele odsuzuje. Jako nejde to paušalizovat, samozřejmě jsou učitelé, kteří během distanční výuky dělali všechno, snažili se maximálně vyjít dětem vstříc, hledali různé způsoby, jak jim látku zatraktivnit a tak. Když to ale porovnáím se svojí manželkou, tak manželka je OSVČ a ví, že co si nevydělá, to nemá. Během dovolené nemá žádný příjem, během

nemoci taky ne. Na základce si učitelka odučí svých 6 hodin, během distanční výuky kolikrát ještě méně, ani se nedělalo doučování. Hlavně, aby byla brzo doma. Skončí o půl jedné, má 2 měsíce prázdnin, neudělá lautr nic navíc, a má za to v podstatě velmi slušně zaplacen. Přijde mi to nefér vůči těm, kteří opravdu pracují a dělají všechno, precizně a pečlivě. Za sebe bych ještě rozlišil platy na základní škole a na střední, protože ta náplň je jiná. Takže ano i ne.“

A: „Moc děkuji za rozhovor, bylo to velmi přínosné.“

GH: „Není zač, rád jsem pomohl.“

PŘEPIS POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU S INFORMANTEM IJ

A: „Ahoj IJ, vítám Tě u našeho rozhovoru na téma Jak se změnil pohled rodičů žáků 2. stupně základní školy na učitele. Prosím, potřebuji vyslovit souhlas s tím, že tento rozhovor je nahráván za účelem zpracování da k bakalářské práci, samozřejmě všechno bude anonymní.“

IJ: „Souhlasím, nemám žádný problém.“

A: „Já zkoumám tedy pohled rodičů žáků na druhém stupni základní školy na učitele, jak se jejich pohled změnil během pandemie covidu-19 a distanční výuky. Na začátek bych Tě poprosil, abys mi sdělil svoji profesi a řekl, jakou třídu navštěvuje tvoje dítě.“

IJ: „Tak pracuji jako obchodní zástupce jedné nejmenované firmy, mám 2 děti, dceru a syna. Syn navštěvuje poslední ročník základní školy.“

A: „Úžasné, děkuji. **Já se tedy zeptám, jak bys popsala Tvůj vztah s učitelem tvého dítěte před distanční výukou. Klidně se zaměř na osobu třídního učitele.**“

IJ: „Tak vztah s učitelem před distanční výukou byl formální, standardní. Když jsme měli problém, tak jsme ho společně vyřešili. Ale během distanční výuky to byla tragédie.“

A: „**Jak to?**“

IJ: „No, distanční výuka, to byla kapitola sama pro sebe. První zkušenost a doufám, že poslední. Špatná komunikace, když budu mluvit o třídním, dále neskutečné přetěžování žáků, práce do osmi, do deseti do večera... Myslím si, že to nebylo dobře. Kvitovali jsme to, když se po 2 letech rozvolnilo a mohli děti chodit do školy, protože pro mě to bylo neskutečné. Přetěžování, velká zátěž, a hlavně nesprávné vyložení látky, nepochopení učiva, nebyl tam ten osobní kontakt, jen to prostě zprostředkované přes počítač a elektroniku, nic víc. S učiteli pak nebyla vůbec žádná domluva, o tom, že by udělali něco navíc, nemohla být ani řeč.“

A: „**Takže s distanční výukou jsi jako rodič nebyl spokojen?**“

IJ: „Ne. Absolutně ne.“

A: „**Dobře, když se přecházelo z prezenční výuky na distanční výuku, jaký ten přechod u tvého dítěte byl?**“

IJ: „Distanční výuka byla. Byla pro různé předměty, ale každý učitel si distanční výuku vyložit po svém. Zadali úkoly a řešte si to, jak chcete, nezajímáte mě. Další se třeba věnovali, ale to vysvětlení nebylo takové, jako když sedí dítě v lavici, nebo jde dítě k tabuli a vysvětluje to žákům. Byl to jiný typ studia. Přišlo mi, že se to blíží spíš vysokoškolskému vzdělávání, prostě stylem tady máte skripta, nastudujte si to, pak si napíšeme písemku. To na základní školu nepatří.“

A: „**Ty osobně měl jsi s distanční výukou problém? Narušilo Ti to tvůj denní cyklus? Jak Tě to ovlivnilo?**“

IJ: „Tak samozřejmě měli jsme problémy. Hlavně, když dítě začínalo s předmětem, který jsem já osobně neměl a obecně se jednalo o nový předmět. Takže já osobně jsem nemohl podnikat své podnikatelské aktivity tak, jak jsem potřeboval, musel jsem dávat pozor při výkladu učitele, abych to mohl synovi přetlumočit. Ale problém byl takový, že jsem učitele nepochopil ani já, ani děti. Po večerech jsem pak musel synovi pomáhat s přípravou, protože dětem dali učitelé odkazy, kde se mají co naučit a hotovo. Takže to bylo dost náročné. Obecně mi to sebralo hodně času, který jsem mohl já, i můj syn, efektivněji využít.“

A: „**Bylo tedy nutné pomáhat dítěti s přípravou do školy?**“

IJ: „Ano, bylo to tak. Jinak během prezenční výuky je syn naprosto samostatný.“

A: „**Myslíš si, že se během distanční výuky učitelé změnili?**“

IJ: „Podle mě je to odnaučilo pracovat. Protože vydat úkol, nebo obecně vydávat úkoly během víkendu, v noci, večer, tak, aby potom měli klid přes týden, tak to si při dnešním zvyšování platů pro učitele všeobecně, představuji jejich výkon úplně jinak. Navíc ten psychický tlak, co vytvářeli na žáky, byť neúmyslně, to taky nebylo v pořádku. Ale o tom se už dneska nemluví...“

A: „**Změnily se nároky učitelů na žáky?**“

IJ: „Ano, v něčem polevili, v něčem naopak navýšili nároky. Nicméně nechtěli potom látku zpětně probírat a jeli dál další látku. Takže mezery tam byly a neustále ještě jsou, to se pak odvíjí na dalším učení.“

A: „Jaké bylo hodnocení tvého syna během distanční výuky?“

IJ: „Myslím, že to bylo horší. Obecně psaní testů, kdy zadání bylo na displeji, syn počítal se zapnutou kamerou na papír, který následně musel vyfotit a do určité minuty poslat, jinak by dostal pětku... to bylo komplikované a stresující. Takže to se na jeho výkonech podepsalo.“

A: „Změnil se přístup ke studiu Tvého syna během distanční výuky?“

IJ: „No, musel u učení být mnohem déle, protože se museli hodně věcí doučit doma. No a někde chyběl samozřejmě výklad. Dobrý výklad ve škole je podle mě poloviční cesta k úspěchu.“

A: „Změnil se vztah Tvého dítěte k učiteli?“

IJ: „Tak co pozoruji, vztah je horší, přirovnal bych to k šikaně mého dítěte. Nevím, zda to má spojitost se sportovním založením mého dítěte, ale ano, vztah se změnil k horšímu. Distanční výuka se na vztazích podepsala převážně negativně. Učitel neustále děti podezírá z podvodu, nevěří jim, dělá jim naschvály. Ještě štěstí, že zbývají poslední tři měsíce do konce školního roku.“

A: „Změnil se Tvůj názor na učitelské povolání po zkušenosti s distanční výukou?“

IJ: „No, rozhodně ano. Když porovnáím různé další profese, a to do musí vykonat ve svých profesích dennodenně, tak teď se mi zdá, pokud se to nevrátí do normálu jako v roce 2019, teda pokud to je vůbec možné, tak cítím výrazné zpohodlnění, navýšení platů a klid. Když někomu dám peníze a vidí, že pro to nemusí vykonávat tolik, co před tím, když ty peníze neměli a požadovali je, tak samozřejmě zleniví.“

A: „Zmínil jsi navýšení platů, tak se zeptám: Domníváš se, že jsou učitelé jsou za svoji práci adekvátně ohodnoceni?“

IJ: „Nedávno jsem četl článek, že průměrná mzda učitele je 47.000 Kč hrubého. Myslím si, že to už je zajímavý plat a rozhodně bych za tento plat odváděl 100 % práci, což si nemyslím, že u mého syna je.“

A: „Dovedeš si představit, že bys byl učitelem na základní škole? Konkrétně na druhém stupni?“

IJ: „Nedovedu si to představit. Vím, že to je s těmi dětmi dneska těžké, ať už to je otázka drog, šikany, problémy v rodinách. Ten učitel musí být i vychovatel, a to oni neumí, nebo to se aspoň domnívám. Takže já si to nedovedu představit, nechtěl bych tu práci dělat, proto dělám úplně něco jiného.“

A: „Dobrá, to je ode mě všechno, já Ti moc děkuji za rozhovor.“

IJ: „Taky děkuji, bylo to příjemné.“

PŘEPIS POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU S INFORMANTEM KL

A: „Ahoj KL, jsem rád, že se konečně vidíme. Než začnu klást své otázky, tak bych Tě rád požádal o vyslovení souhlasu s nahráváním tohoto rozhovoru za účelem zpracování a analýze dat k mé bakalářské práci.“

KL: „Ano, souhlasím.“

A: „Super, díky. Řekla bys na začátek, co děláš za povolání a v jaké třídě máš děti?“

KL: „Tak jmenuji se KL, jsem podnikatelka a žena v domácnosti, mám 2 děti. Syn studuje střední školu a dcera je v 8. třídě základní školy.“

A: „Děkuji moc. Budeme se tedy bavit o Tvé dceři a její distanční výuce, protože mě zajímá, jak se změnil pohled rodičů, které mají děti na druhém stupni, jejich pohled na učitele, a to před a po distanční výuce. **Na začátek se Tě zeptám, jaký vztah jsi měla s učitelem své dcery předtím než, začala distanční výuka? Vztáhni to klidně na osobu třídního učitele.**“

KL: „Tak vztah byl normální. Vídali jsme se jen na třídních schůzkách, protože dcera je bezproblémová.“

A: „Dobře. **Jaký byl přechod na distanční výuku Tvé dcery v březnu 2020? Bylo to problémové nebo ne? Jak ten přechod probíhal?**“

KL: „Tak ze začátku byl takový zmatek, protože se nevědělo, co se bude dít. Po tom prvním půl roce se to nějak zajelo. Někteří učitelé se toho ale nezúčastnili, nebo jak bych to řekla. Prostě jen zadávali úkoly, a to prostě není distanční výuka.“

A: „**Když se podíváme na ten rok a půl, kdy děti byly doma, protože 2. stupeň, vyjma končících ročníků, byl doma úplně nejdéle, měla ty jsi sama problém s distanční výukou?**“

KL: „Ano, měla. Děti měly daleko více úkolů než normálně v prezenční výuce. Když skončila distanční výuka, třeba v jednu, ve dvě hodiny odpoledne, tak pak měly ještě haldu úkolů navíc, co museli dělat do čtyř, do pěti. Bylo to náročnější.“

A: „**A jak to dcera zvládala?**“

KL: „No, musela jsem jí mnohem více pomáhat, než tomu je při prezenční výuce.“

A: „Myslíš, že se učitelé během distanční výuky změnili?“

KL: „Ano, změnili.“

A: „A v čem konkrétně?“

KL: „Mají více požadavků na děti, více testují, protože se obávají další distanční výuky. Dcera nemá den, kdy by nepsala test, nebo několik testů. Takže pořád se učitelé připravují na to, co kdyby se škola zavřela, takže je to takový blbý. A docela mi přijde, že učitelé zlenivěli. Ty děti teď dělají prezentace na látku, co budou učitelé vykládat, což mi přijde jako drzost. Učitel je ve škole od toho, aby to dětem vysvětlil, a ne, že děti budou dělat prezentace na to, co on má vykládat, to mě docela štve.“

A: „Domníváš se, že se jejich nároky zvýšily?“

KL: „Ano, stoprocentně. Minimálně v množství zadávání úkolů, které ale nejsou schopni včas opravit, tudíž žáci postrádají zpětnou vazbu.“

A: „Jaký byl přístup učitelů k distanční výuce, jak k ní podle Tebe přistoupili? Jak jsi s tím byla spokojena?“

KL: „No, jak který učitel, samozřejmě. Byli učitelé, kteří to prožívali, takže se jelo online, hry, pracovní listy, kvízy, úkoly, videa, podcasty, dávali odkazy, prostě ta výuka šlapala. Někteří učitelé se na výuku online opravdu připravovali, to bylo super, dokázali žáky zaujmout, to jsem poslouchala taky. Ale byli také učitelé, kteří jeli vyučovací hodinu 20 minut s tím, že vyvíjeli na děti tlak, pořád je okřikovali a nevykládali. Novou látku si pak museli dostudovat doma a podklady postahovali z netu.“

A: „Jak jsi vnímala hodnocení své dcery? Bylo stejné, nebo se nějak změnilo během distanční výuky?“

KL: „No, bylo horší. Děti, co se neúčastnily distanční výuky, nebo měly výmluvy, omluvenky, neměly vybavení, tak na tom byly vlastně lépe než ty, které se účastnily, dělaly úkoly a zápisky. No a když se přišlo do školy, tak ti lajdáci, kteří na to kašlali, na tom byli lépe než ti, co se učili a měli všechno v pořádku.“

A: „Myslíš si, že Tvoje dcera změnila názor na své učitele?“

KL: „Ano, rozhodně.“

A: „A jak?“

KL: „K horšímu. Vlastně od nástupu na druhý stupeň byla mimo prvního pololetí v 6. třídě na distanční výuce, s některými učiteli se ani osobně nepoznala. Někteří se opravdu projevovali nevhodně, jejich požadavky a nátlak z jejich strany byl enormní, několikrát jsme to řešili s vedením školy. Po návratu do školy je její vnímání ovlivněno touto zkušeností.“

A: „A změnil se její přístup k učení se? Zmiňovala jsi, že pracovala, dělala si zápisky, snažila se...“

KL: „No, ona je ctižádostivá, takže pořád jede stejně. Ale dělá vrcholově sport, takže je to pro ni těžké. Je v jazykové třídě a musí dělat hromadu úkolů ze dne na den, takže to se sportem moc nestíhá, pak se do půlnoci učí.“

A: „Jak bys obecně zhodnotila distanční výuku svého dcery?“

KL: „Špatný.“

A: „Jaký je Tvůj současný vztah s učitelem Tvé dcery po distanční výuce?“

KL: „Horší.“

A: „A proč?“

KL: „No, paní učitelka třídní absolutně nevychází se svojí třídou. Není to ta ochránitelka, ta máma, ta, co za nimi stojí. Každý týden mají třídnickou hodinu, každý týden je přesazuje, děti si chodí stěžovat k jiným učitelům, když mají nějaký problém, což paní učitelka těžce nese. Na základě toho jim pak dělá naschvály a vzniká to tření tu. Má je pořád za malé děti, i když to jsou to osmáci. No, je to masakr.“

A: „Jasný. Jdeme do závěrečné fáze. Po zkušenosti distanční výukou, když jsi jako rodič nahlédla do vzdělávacího procesu, změnil se tvůj názor na učitelské povolání?“

KL: „Asi ano.“

A: „A jak se změnil?“

KL: „Já jsem byla vychovávána v tom, že učitel, matka a babička mají pravdu, poslouchají se a mají respekt. Ale teď někteří učitelé jsou opravdu mimo.“

A: „Domníváš se tedy, že jsou učitelé za svoji práci adekvátně ohodnoceni?“

KL: „Tak učitelé, co jsou opravdu učitelé, ti by zasloužili přidat. A Ti učitelé neučitelé ubrat. Aby to bylo spravedlivé.“

A: „Dobrá. **Moje poslední otázka zní, jestli si dovedeš být učitelka na druhém stupni základní školy?**“

KL: „Ne. Těch dětí bych se nebála, ale ty rodiče, to by bylo šílený. Já bych asi hned nepoznala v dítěti toho génia, no a měla bych jeden problém za druhým...“

A: „Náš rozhovor je u konce, moc Ti děkuji za Tvůj čas a ochotu.“

KL: „Rádo se stalo, měj se krásně.“

PŘEPIS POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU S INFORMANTEM MN

A: „Dobrý den, MN, vítám Vás u našeho rozhovoru k mé bakalářské práci. Než si začneme povídat, prosím Vás o vyslovení souhlasu s nahráváním našeho rozhovoru. Rozhovor bude nahráván za účelem sběru dat a jejich následné analýzy a vyhodnocení. Celý rozhovor je samozřejmě anonymní.“

MN: „Ano, souhlasím s nahráváním.“

A: „Děkuji Vám. Téma mé bakalářské práce je Postavení učitele očima rodičů žáků druhého stupně základní školy. Vy máte své dítě na druhém stupni. Mohla byste mi říct, v jaké třídě?“

MN: „Tak mám dceru, která je teď v 7. třídě.“

A: „Dobrá. Mohu se Vás zeptat na Vaší profesi?“

MN: „Jsem podnikatelka.“

A: „Skvěle. **Mohu se tedy zeptat, jak byste popsala Váš vztah s učiteli Vašeho dítěte před distanční výukou?**“

MN: „Já ty učitele moc neznám, takže to je pro mě znamení, že ten vztah je výborný. Kdyby byla dcera problémová, určitě bychom se znali velice dobře.“

A: „To máte pravdu. **Když se podíváme lehce do minulosti, konkrétně do března 2020, jaký byl přechod na distanční výuku u Vašeho dítěte?**“

MN: „Myslím si, že vynikající, všechno zvládla a zařídila si, co potřebovala. Když se, tak ji pomohla její starší sestra, která v měla distanční výuku na vysoké škole a uměla to s technikou. Jedinou změnu, co jsem viděla, tak to, že byla vlastně místo školy doma.“

A: „**A měla jste s distanční výukou vy osobně problém?**“

MN: „Neměla. Ani v nejmenším, nedotklo se mě to. Postupem času mi to ale začalo vadit, protože dcera byla izolovaná od ostatních spolužáků a chyběl jí kontakt s vrstevníky, takže začala vymýšlet různé blbosti, to jsem občas kvetla.“

A: „**Myslíte si, že se učitelé během distanční výuky změnili? V čem?**“

MN: „No, myslím si, že zestárli, trochu ztratili trpělivost. Na druhou stranu získali více zkušeností s informačními technologiemi, takže se určitě posunuli někam dál, ale taky se to podepsalo na jejich psychickém i fyzickém zdraví.“

A: „**Když mluvíme o distanční výuce, byla jste spokojena s přístupem učitele Vašeho dítěte k distanční výuce?**“

MN: „Ano, byla. I když ne vždycky. V některých předmětech mi přišla výuka odfláknutá. Učitelé něco vyložili a zadali cvičení na celý týden. To bylo vše. Úkoly následně nekontrolovali, takže dětem chyběla zpětná vazba.“

A: „To je smutné. **Bylo tedy nutné během distanční výuky Vašemu dítěti více pomáhat s přípravou do školy?**“

MN: „Zvládala to sama. Když potřebovala pomoci, tak jsme ji samozřejmě pomohli. Ale jelikož výuka nebyla nijak náročná, byla dcera samostatná.“

A: „Říkáte, že výuka nebyla nijak náročná. **Změnily se podle Vás nároky učitelů na žáky před a po distanční výuce?**“

MN: „Nároky byly určitě nižší během online vyučování. Po návratu do školy se vrátily do normálu. Hlavně se během covidu pořádně neučilo, testování probíhalo online, ale skrz vypnuté kamery, takže dost dětí tuto možnost využilo a test opsalo.“

A: „**Jak byste popsala hodnocení Vašeho dítěte v době distanční výuky?**“

MN: „Bylo lepší, jako pro děti. Já bych je hodnotila hůř, asi bych i více vyžadovala. Přišlo mi, že učitelé neměli dostatečné páky na to, aby děti přiměli něco dělat. Když pak vezeme v úvahu nařízení bývalého ministra školství Roberta Plagy, kterým vlastně znemožnil propadnutí, tak vlastně děti měly slušné, dlouhé prázdniny, aspoň na počátku pandemie.“

A: „Zajímavý poznatek, děkuji ta něj. **Pozorujete změnu názoru Vašeho dítěte na vyučujícího před, v době distanční výuky a po ní?**“

MN: „Nepozoruji, protože se jí učitelé změnili. Samozřejmě, jako každý puberták občas nadávala, ale tím, že měla výuku celkem v pohodě, tak si ani moc nestěžovala. Tento školní rok začala s novými učiteli i s novou třídní učitelkou, takže změnu názoru nepozoruji.“

A: „Změnil se přístup ke studiu u Vaší dcery během distanční výuky?“

MN: „Ano, neučila se. Ale vůbec. Hodně zlenivěla, protože věděla, že testy může opsat, případně že je zvládne, protože nebudou těžké.“

A: „Jak hodnotíte distanční výuku Vašeho dítěte?“

MN: „Kladně. Hodiny probíhaly, učivo se nějakým způsobem vyložilo, dceři jsme ho doma kdyžtak znovu vysvětlili, takže povědomí o učební látce má. Samozřejmě, mohlo se udělat víc, ale taky se mohly jen zadávat úkoly. Řekla bych, že u mé dcery to byl takový průměr. Slyšela jsem i skvělé příklady distanční výuky, kde dokonce online forma překonala tu prezenční, ale taky jsem od známé slyšela totální chaos a ignoraci distanční výuky. Takže jsem ráda za to, do má dcera měla.“

A: „Jaký je Váš současný vztah s učiteli Vašeho dítěte?“

MN: „Pořád stejný. Osobně se teprve poznáme, protože v prvním pololetí nebyly třídní schůzky z důvodu nepříznivé epidemiologické situace.“

A: „Po zkušenosti s distanční výukou Vašeho dítěte, změnil se Váš názor na povolání učitele?“

MN: „Ano, změnil. Každému bych přidala aspoň 30.000 Kč, protože za ty nervy s dětma mají málo. Ono se pořád říká, že nic nemusí dělat, pracují málo a mají klid. No, není tomu tak. Stačilo mi občas poslouchat výklad a musím říct, že kantořina je nedocenené povolání.“

A: „Nakousla jste tady přidání peněz k výplatě. Domníváte se, že učitelé jsou za svoji práci adekvátně ohodnoceni?“

MN: „Ne, ani omylem. Za ty nervy a tunu papírování berou pořád ještě málo.“

A: „A umíte si představit, že byste vy sama byla učitelkou na druhém stupni základní školy?“

MN: „Ne, nikdy, v žádném případě. Já bych ty děti musela zabít, neměla bych na to nervy.“

A: „Výborně, náš rozhovor je u konce, děkuji Vám za Váš čas a ochotu podělit se o své dojmy a zkušenosti.“

MN: „Rádo se stalo, hezký den.“

PŘEPIS POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU S INFORMANTEM OP

A: „Ahoj OP, jsem rád, že sis udělal čas na rozhovor k mé bakalářské práci. Poprosím Tě na úvod o vyslovení souhlasu s nahráváním našeho povídání za účelem sběru dat a jejich následnou analýzou a vyhodnocením. Celý rozhovor je samozřejmě anonymní.“

OP: „Jasan, souhlasím, žádný problém.“

A: „Výborně. Řekl bys mi na úvod, v jakém odvětví pracuješ a do jaké třídy chodí Tvoje dítě?“

OP: „Tak jsem příslušník Police ČR, mám syna v 9. třídě.“

A: „Moc děkuji. Jestli nemáš žádné námítky, tak bych začal s první otázkou.“

OP: „Klidně, ptej se.“

A: „**Jak bys popsal Tvůj vztah s učiteli Tvého dítěte před distanční výukou?**“

OP: „Tak ten byl bezproblémový, vzájemně respektující. S třídním učitelem byla nadstandardní komunikace, po celé čtyři roky si nemám na co stěžovat.“

A: „**Tak to je skvělý. Když se podíváme na začátek distanční výuky, tedy do března 2020? Jaký byl přechod na distanční výuku u Tvého syna?**“

OP: „Tak ačkoliv to vypadalo ze začátku tragicky, aspoň co v televizi se říkalo, tak si syn zvykl poměrně rychle, technicky vše zvládal. Učitelé byli velice snaživí a nápomocní, takže v tomto ohledu to bylo bezproblémové.“

A: „**Měl jsi s distanční výukou Ty osobně problém?**“

OP: „Tak samozřejmě zasáhlo to do denního rytmu. Syn místo ve školy byl doma, to byl docela nezvyk, ale nebylo to nic strašného. Mnohem více mě ale mrzel fakt, vlastně teda mrzí, že jsem ztratil pocit, že je dítě adekvátně vzděláváno a připadalo mi, že se toho méně naučí.“

A: „**Jak to myslíš? Jakože se snížily nároky učitelů?**“

OP: „To nedokážu posoudit, protože v době prezenční výuky jsem se synem ve třídě neseseděl. Myslím, že se toho příliš nezměnilo, jen tam chyběl ten kontakt, to školní prostředí. Přeci jen je rozdíl, zda se vykládá před tabulí na živo, nebo online přes

počítač. Však jsme to spolu taky zažili, když jsme spolu nastupovali do prváku na vejšku.“

A: „To máš pravdu, je to jiné. Domníváš se, že se učitelé s během online výuky změnili?“

OP: „Nemyslím si, ale občas to nebylo růžové. Bylo to náročné období pro všechny, jak pro učitele, tak pro děti.“

A: „Byl jsi spokojen s přístupem učitele svého syna k distanční výuce?“

OP: „Ano. Nemám větší výhrady.“

A: „Dobře. Bylo nutné během distanční výuky Tvému dítěti více pomáhat s přípravou do školy?“

OP: „S přípravou do školy úplně ne, on je celkem samostatný. Co ale bylo potřeba, tak bylo více jej motivovat a usměrňovat, jelikož sezení doma u počítače ho svádělo věnovat se jiným aktivitám, než bylo poslouchání výkladu, dělání si poznámek a vypracovávání domácích úkolů.“

A: „Jak bys pospal synovo hodnocení v době distanční výuky?“

OP: „Mám za to, že zkoušením on-line přibýlo známek. Ale žádný výkyv jsem nezaznamenal, známky měl pořád stejné jako při prezenční výuce.“

A: „Pozoruješ změnu názoru na učitele po online výuce u svého syna?“

OP: „Asi se nestalo nic zásadního. Jeho názor zůstal téměř neměnný.“

A: „Změnil se přístup ke studiu u Tvého syna během distančního vzdělávání?“

OP: „Mé dítě mělo více času a zadané úkoly v elektronickém prostředí plnilo raději. S přibývajícím délkou přišla ztráta motivace, což byl problém, ale zvládli jsme to.“

A: „Jak hodnotíš distanční výuku Tvého dítěte?“

OP: „Myslím, že škola i učitelé se maximálně snažili a na novou situaci se dobře adaptovali, což bylo skvělé. Myslím, že v tomhle měl můj syn štěstí.“

A: „Jaký je Tvůj současný vztah s učiteli Vašeho dítěte?“

OP: „Nadále bez problémů, covid na tom nic nezměnil.“

A: „Po zkušenosti s distanční výukou, změnil se Tvůj názor na povolání učitele?“

OP: „Ne. Jedná se nepostradatelné a těžké povolání.“

A: „Fajn, a domníváš se, že jsou učitelé za svojí práci adekvátně ohodnoceni?“

OP: „Vzhledem k nárokům by si zasloužili daleko vyšší ohodnocení, ostatně jako i jiná povolání.“

A: „Skvělé. A moje poslední otázka našeho povídání bude, zda si umíš představit, že bys ty sám/sama byl učitelem na druhém stupni základní školy?“

OP: „Dokážu si to představit.“

A: „Dobrá, to je ode mě vše, já Ti moc děkuji za rozhovor.“

OP: „Není zač.“

PŘEPIS POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU S INFORMANTEM OR

A: „Dobrý den, QR, vítám Vás u našeho rozhovoru, kde budeme probírat postavení učitele z pohledu rodičů žáků druhého stupně základní školy. Než začneme, prosím Vás o vyslovení souhlasu s nahráváním rozhovoru za účelem sběru a následné analýzy a vyhodnocení dat.“

QR: „Ano, souhlasím.“

A: „Děkuji Vám Na úvod mi, prosím, uveďte ročník, který v současnosti Vaše dítě navštěvuje, a Vaši profesi.“

QR: „Syn navštěvuje v současnosti 6. třídu. Já pracuji na pozici vychovatel – mistr odborného výcviku.“

A: „Výborně, děkuji Vám. **Začnu hned s první otázkou, která se týká Vašeho vztahu s učiteli Vašeho dítěte před distanční výukou. Jak jste spolu vycházeli?**“

QR: „Učitelé mého syna měli profesionální přístup k výuce, i když musím podotknout, že poměrně přísné hodnocení i přes doporučení pedagogicko-psychologické poradny. Nemyslím, že by bylo nespravedlivé, jen učitelé na škole, kterou syn navštěvuje, mají vysoký standard, který je vyžadován u všech dětí bez většího přihlédnutí ke zprávě z poradenského pracoviště.“

A: „**Změnily se tedy podle Vás nároky učitelů na žáky během distanční výuky?**“

QR: „Řekla bych, že se mírně snížily, ale ne všude. Spíš se změnil výstup, které se lépe hodily do online prostředí.“

A: „**Jaký byl přechod na distanční výuku u Vašeho dítěte?**“

QR: „Vzhledem ke kladnému vztahu syna k počítači vcelku bezproblémový. Samozřejmě, občas jsme trochu bojovali s technikou, musel se naučit ovládat konkrétní platformu, ale jelikož je blázen do počítačů, tak se to naučil během chvilky.“

A: „**Měla jste s distanční výukou vy osobně problém?**“

QR: „Já osobně při mé práci ano – v rámci výuky na střední škole. Jelikož jsem vychovatelka a mistr odborného výcviku, tak praxi online na dálku prostě

nenaučíte. Pokud si to studenti nemohou osahat a vyzkoušet v reálu, není to nic platné. Teorie je sice fajn, ale praxe je bude žít. Pokud jde o syna, tak ne, s distanční výukou jsem u něj problém neměla.“

A: „Dobrá. Je vidět, že jste z oboru. Pozorovala jste nějakou změnu u učitelů během online výuky?“

QR: „Řekla bych, že možná bylo trochu mírnější hodnocení na rozdíl od prezenční výuky, ale že by to bylo nějak hodně, tak to ne. Že by se změnili, to si nemyslím. Učitelé se snažili v maximální možné míře zachovat standard z prezenční výuky.“

A: „Byla jste spokojena s přístupem učitele Vašeho dítěte k distanční výuce?“

QR: „Vcelku ano, i když mouchy by se našly, ale to asi všude.“

A: „Jak probíhala distanční výuka u Vašeho syna? Bylo nutné mu více pomáhat s přípravou do školy?“

QR: „Syn je naštěstí samostatný, takže většinu věcí zvládl sám. Pomáhala jsem mu pouze výjimečně při zpracování náročnějších prezentací.“

A: „Jak byste popsala hodnocení Vašeho dítěte v době distanční výuky?“

QR: „V hodnocení to byla velká změna, protože bylo hodnoceno slovně. Na jednu stranu to byl celkem nezvyk, protože jsme byli zvyklí na známky, a druhou stranu paní učitelka si s hodnocením dala vždycky práci, takže to mělo mnohem vyšší vypovídající hodnotu.“

A: „Změnil Vás syn názor na paní učitelku během distanční výuky?“

QR: „Ne.“

A: „A co jeho přístup k učení, změnil se během pandemie?“

QR: „Myslím, že ho to místy bavilo víc než ve škole, protože měl na zpracování úkolů více času, který mu při prezenční výuce chyběl. Syn má logopedický problém, takže zejména během výuky češtiny a angličtiny mu vlastní tempo práce maximálně vyhovovalo.“

A: „Jak hodnotíte distanční výuku svého syna?“

QR: „Pozitivně. Jediné, co mu chybělo, byl společenský kontakt. Byl doma opravdu dlouho.“

A: „Jaký je Váš současný vztah s učiteli Vašeho dítěte?“

QR: „Po distanční výuce se zdá být lepší. Kéž by to vydrželo napořád.“

A: „Po zkušenosti s distanční výukou u Vašeho dítěte, změnil se Váš názor na povolání učitele?“

QR: „Neměnil. I ze své zkušenosti mohu říct, že je to velmi náročné a v případě hybridní výuky velmi vyčerpávající. Bohužel, veřejnost tohle nevidí. Stejně jako zdravotníci, i školství jelo dál na plné obrátky a taky to mělo na nás dopady, i když ne tak strašné jako u lékařů. Nic méně provoz se u nás nezastavil a ze dne na den se taky změnil.“

A: „Myslíte, že učitelé jsou za svojí práci adekvátně ohodnoceni?“

QR: „To je velmi individuální, záleží na několika faktorech, třeba jak ředitelé pracují s odměnami.“

A: „Moje poslední otázka zní, umíte si představit, že byste vy sama byla učitelkou na druhém stupni základní školy?“

QR: „Ano, protože učím ty, kteří přišli do 1.ročníku SŠ.“

A: „Děkuji Vám za Váš čas a rozhovor, to je ode mě všechno.“

QR: „Také děkuji.“